

1962

moteris

3

gegužis
birželis

LIEPĀJĀ MŌTERŪ ŽURNĀLA S

A. Sungailienė	Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Dr-jos suvažiavimo darbai ir pagrindinės mintys	1
O. Bačkienė	Europos katalikių moterų veiklos kryptys	3
S. Krivickienė	Motina lietuvių liaudies dainose	8
I. Lukoševičienė	Alkoholizmas mūsų gyvenime	10
H. Didžiulytė-Mošinskienė	Kumštis	12
K. dr. J. Matusas	Lietuvė verpė, audė nuo amžių	15
D. Paškevičiūtė	Nefrito brangakmenis	17
• Vaiko auklėjimas	Veda D. Petrutytė	18
	Vaikai, gamta, iškylos, atostogos	20
• Organizacinė veikla		23
• Moterys pasaulyje		24
• Sveikata ir gyvenimas		
	E. Gimbutienė, Mintys apie senatvę	
• Vasaros atostogos	Prof. dr. V. Tumėnienė, Vasaros įtaka vaiko sveikatai	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27
• Šeimininkų kampelis	Veda B. Pabedinskienė	28

ILIUSTRACIJOS

R. Matozonytė-Ingelevičienė	Moterys	2
	p. O. Bačkienė	4
	Lietuvos vyskupai	5
	Krucifiksas 17 amž., Vilnius	6
R. Matozonytė-Ingelevičienė	Namo	7
P. Augius	Iliustracija	8
P. Augius	Iliustracija	9
Degas	Baltinių lygintojos	11
R. Matozonytė-Ingelevičienė	Pabėgėliai	13
R. Matozonytė-Ingelevičienė	Portretas	16

“MOTERIS” Lietuvių Moterų Žurnalas Nr. 3 (28) 1962 m.
 Leidėjos: Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija.
 Vyr. redaktorė: Izabelė Matusevičiūtė.
 Meninė ir techninė redaktorė: Nora Kulpavičienė.
 Administratorė: Bronė Pabedinskienė.

Redakcijos ir administracijos adresas: 57 Sylvan Ave., Toronto 3, Ontario. Spaudė “Žiburių” Spaudos Bendrovė, Toronto, Ont. Viršelis N. Kulpavičienės. Atskiuro numerio kaina 75 ct. Prenumerata metams \$3.00.

“MOTERIS”, Lithuanian Women's Magazine. 1962, No. 3. Printed by “The Lights” Printing & Publishing Co. Ltd. in Toronto. Price 75 c.

Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Dr-jos suvažiavimo darbai ir pagrindinės mintys

Visos lietuviškos moterys jungiamės Tiesos ir Meilės tarnyboje

A. SUNGAILIENĖ

Septintą kartą nuo Katalikių Moterų Draugijos Kanadoje 1949 metų konferencijos suvažiavo skyrių atstovės iš įvairių Kanados vietovių aptarti draugijos reikalus, peržiūrėti ir atnaujinti savo darbų planus, spręsti problemas ir pasidžiaugti laimėjimais.

Daug laiko užėmė taip vadinami nuolatiniai darbai, pranešimai, "Moters" žurnalo reikalai, centro valdybos rinkimai ir t. t.

Vienas pagrindinių suvažiavimo darbų buvo naujų įstatų priėmimas. Pirmieji įstatai buvo išleisti 1953 m., vadovaujantis laisvosios Lietuvos laikų Moterų Draugijos įstatais. Tačiau dešimties metų laikotarpis naujame krašte ir naujose sąlygose stato bei keičia savo reikalavimus. Reikėjo juos papildyti ir atnaujinti pagal patirtį ir besikeičiančias sąlygas.

Draugijos tikslas ir šūkis palieka tie patys: suburti lietuves katalikes moteris, siekiant ugdyti jų asmenybę, skleisti visuomeniniame ir privačiame gyvenime katalikybės dėsnius, dirbti Lietuvos išlaisvinimo darbą, kelti tautinį, kultūrinį ir socialinį moters susipratimą. Draugijos šūkis — *Tiesa ir Meilė*.

Praplėsti narių į draugiją priėmimo nuostatai. Didėjant mišrių šeimų skaičiui mūsų tarpe, Draugijon gali įstoti ir nelietuvės moterys, kurios yra ištekėjusios už lietuvių ir yra palankios lietuviškiems reikalams. Taip pat, narėmis gali būti mergaitės jau nuo 16 metų amžiaus.

Oficiali Draugijos šventė perkelta iš rugpjūčio 15 d. į gruodžio 8 d. Didesnė narių dalis, gyvendama didmiesčiuose, vasaros atostogoms išvažinėja į vasarvietes, todėl kokiam nors žymesniai susibūrimui surinkti moteris per vasaros karščius yra neįmanoma; tuo tarpu žiemą tokio išvažinėjimo nėra.

Šalia smulkesnių skyrių, centro valdybos ir suvažiavimo funkcijų, bei jų dalyvių jurisdikcijos apibrėžimo, žymesnių pakeitimų šiuose punktuose nėra. Tačiau įstatuose naujai įvestas Draugijos organo, žurnalo "Moters", skyrius. Įstatuose pasakyta, kad jo leidimą, likvidaciją ir vardo keitimą sprendžia skyrių atstovų suvažiavimas, o tarnautojus samdo ir atleidžia, bei

kitus reikalus sprendžia K.L.K. Moterų Draugijos centro valdyba. Šie punktai specialiai pabrėžti todėl, kad dėl kurių nors priežasčių žurnalas neišeitų iš Draugijos rankų. Leisdama šį žurnalą, Draugija dirba atsakingą darbą. Žmonės gali keistis, o taip pat jų nusistatymai, tačiau Draugijos principai, išmėginti penkių dešimčių metų laikotarpio, nesikeičia ir yra tvirtas pagrindas geram moterų žurnalui.

• •

Suvažiavimas geriau nei kuri kita susibūrimo forma iškelia Draugijos veiklą ir parodo jos pajėgumą. Gyvuodamos Kanadoje jau tryliką metų, mėginkime atitraukti, iš perspektyvos peržvelgti savo darbus ir juos objektyviai įvertinti. Ar Draugija atlieka savo paskirtą moters asmenybės atžvilgiu? Kokį įnašą ji duoda mūsų lietuviškos bendruomenės gyvenimui? Kokiam santykių yra su pasaulio katalikių moterų judėjimu?

Iš pranešimų, padarytų suvažiavime, matyti, kad skyriai savo viduje dirba gyvai. Susirinkimai šaukiami beveik kas mėnesį; jie yra gausiai lankomi. Beveik kiekvienas iš jų yra agapės pobūdžio, su paskaita ir diskusijomis. Žiemos metų rengiami namų ruošos, siuvimo ar panašūs kursai. Tiems kursams turime visą eilę kvalifikuotų lektorių. Surošiamos labai skaitlingos vakarienės svarbesnių parapijos įvykių progomis ar baliai su šokiais. Lankomi ligoniai ir vargan patekusios šeimos. Išsiunčiama šimtai siuntinių į Suvalkų Trikampį. Visi skyriai remia lietuviškas mokyklas, vaikų vasaros stovyklas, lietuviškas institucijas ir lietuvišką spaudą pinigais, kiek tik tai pajėgia. Kaikurių skyrių finansinė apyvarta siekia tūkstančius dolerių ir tuo pačiu jie yra pajėgūs gana stambias sumas paskirti minėtiems tikslams.

Gal kas pasakys, kad tai smulkūs ir nereikšmingi darbai. Daugelio iš jų net nepastebės; jie, greičiau, bus matomi tada, kai jų nepadarysi. Bet tai konkretūs, gyvi darbai: reikia surengti — surengta, reikia padaryti — padaryta, reikia duoti — duota. Be jokių tuščių kalbų ir patoso. Tuo galime didžiuotis.

Tačiau per eilę metų Draugijos veikimas susikristalizavo, įėjo į tam tikrą rutiną; pasidarė, kaip drobės raštas: nors gana įvairus, tačiau nerodo tendencijos nei plėstis, nei ryškėti. Yra pavojus, kad jis gali pasidaryti nuobodus. Toks veikimas yra uždaras ir platesnių sluoksnių nepajudina.

Tiesa, narė, turėdama daugybę kasdieninių darbų, jaučiasi Draugijai naudinga ir reikalinga. Bet priklausyti Draugijai vien tik tam, kad dirbtum ir duotum – nepakanka. Reikia ką nors iš jos gauti. Visai natūralu, kad moteris savo dvasinį gyvenimą tikisi praturtinti Draugijoje. Nors tai nėra vienintelis, bet vis dėlto, tai yra vienas iš pagrindinių akstinių, ko ji ten eina. Ar moteris pakankamai gauna iš Draugijos savo asmenybei ir dvasiniam pasauliui praturtinti? Ar ji jautų vidutinį nuostolį iš Draugijos išstojus? Aiškaus atsakymo į šiuos klausimus ir nereikia; jau pakanka, kad jie išskyla.

Viena yra aišku: mes turime plėsti savo veiklą, turime išeiti iš šio, nors ir labai susiklausiusio ir gerai organizuoto savo rato, į platesnius sluoksnius. Kad praturtintumėm tarpusavio bendravimą, turime daugiau dėmesio kreipti į vyresnių akademikų ir jaunųjų moterų bei mergaičių įtraukimą į savo eiles. Reikėtų rengti studijų dienas ir ratelius su paskaitomis, referatais ir diskusijomis. Dar mes turim savo tarpe nemaža akademinio lygio žmonių, kurie sugebėtų tokias dienas praveisti.

Mes išeivijoje turim daugybę profesionalių ir šiaip

gabių moterų, kurios laikosi atokiai ir iš šalies žiūri į savo seserų darbą. Negalime priekaištauti toms, kurios dirba ir mažai padaro, bet visiškai drąsiai galima daryti priekaištus toms, kurios nieko nedaro; o jų yra dauguma. Kuo jos daugiau gavo, tuo jos turėtų daugiau duoti; proporcingai jos neša didesnę atsakomybę prieš tautą, kraštą ir vaikus už tas, kurios, nežiūrėdamos savo sugebėjimų ribotumo, ateina ir dirba.

Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jaunosios kartos moterų ir mergaičių įjungimui į Draugijos eiles. Tiek Draugija bus jauna ir judri, kiek prisiauginsime jaunų narių. Kitaip – bus, kaip su bevaikiais turtuoliais: krausim lobius visą amžių, o mirdamos neturėsime jų kam palikti. Mums reikia, kas keltų jaunosios kartos reikalus ir problemas, mums reikia, kas perimtų mūsų principus ir tradicijas ir kas atstovautų mus tarptautinėse pasaulio organizacijose.

Sunku nusakyti, kokie geriausi būdai ir priemonės būtų telkti naujas jėgas į savo eiles; bet tiesioginis, nuširdus asmenišką priėjimas niekadės neatbaidė, ypačiai jaunimo. Duokim suprasti, kad jos mums reikalingos; parodykim, kad domimės jų reikalais, gerbkim jų nuomonę ir pasisakymus. Visų svarbiausia, ugdykim savo eilėse stiprias ir šviežias asmenybes, kurios jaunosioms galėtų būti pavyzdžiu, kuo nors imponuotų.

• •

Draugija turėtų sustiprinti savo atstovavimą tarptautinėse moterų organizacijose ir dalyvauti jų sąjūdžiuose. Reikėtų visai rimtai pastudijuoti Amerikos ir

Europos katalikių moterų veikimą ir iš jų semtis įkvėpimo; prisitaikyti tuos jų būdus ir metodus, kurie mums yra tinkamiausi ir labiausiai prieinami. Katalikių Organizacijų Unija Europoje turi 36 milijonus narių. Jų kongresai ir suvažiavimai turi didelės tarptautinės reikšmės. Juose svarstomi viso pasaulio moterims svarbūs klausimai: asmens teisių apgynimas, karo ir geležinės uždangos išdraskytų šeimų sujungimas, benamių ir našlaičių vaikų globa ir daugybė kitų. Mes, tiesioginiai nukentėjusios tautos moterys, daug ką galėtume tuose kongresuose iškelti ir pasakyti, bet pirmiausia turime juose dalyvauti. Izoliavęsi siauruose rateliuose, mes neatliekam pačių esminių savo veikimo uždavinių. Už kiekvieną neištartą žodį skriaudžiamo žmogaus byloje, mes susilaukiame dešimtį žodžių, ištartų prieš mus.

• •

Po šitų visų klausimų, iškyla dar vienas, labai svarbus, jau eilė metų dominąs Kanados katalikės moteris: kodėl Jungtinių Amerikos Valstybių lietuvių moterų neturi Liet. Kat. Moterų Draugijos? Mes šį klausimą statom ne retoriškais sumetimais, bet labai tiesiai, jieškodamos aiškaus atsakymo. Mes žinom, kad jos turi daugybę įvairių organizacijų, pašalpinių sąjungų, klubų, klubelių. Jie ir jos visi gyvai veikia ir nemaža padaro. Tačiau jos veikia kiekviena sau. Nėra vienos pagrindinės, centralizuotos organizacijos, kuri jungtų visas Amerikos lietuves moteris į tamprų vienetą. Liet. Katalikių Moterų Draugija yra atsikūrusi Kanadoje, Australijoje, Pietų Amerikoje. Kas kliudo JAV moterims tai padaryti?

Mes statom tokį klausimą ne dėlto, kad būtume labai siauro akiračio ir galvotume, kad visos turi da-

ryti taip, kaip mes darom. Ne. Mes tik norime stiprinti savo organizuotas eiles, nes jėga glūdi susiklausyme ir vienybėje. Tai nereiškia, kad visi smulkesnieji vienetai turėtų sunykti; jie visi gali veikti, tačiau JAV lietuvių turėtų atkurti Lietuvių Katalikių Moterų Draugiją, kuri apjungtų visas.

Laisvoje Lietuvoje Katalikių Moterų Draugija buvo pati stipriausia ir skaitlingiausia moterų organizacija. Ten ji turėjo kitokius uždavinius: švietė kaimo moteris, auklėjo ir formavo jaunąją inteligentę ir kovojo už moters teises valstybinėje ir visuomeninėje plotmėje. Ten ji tuos uždavinius atliko be priekaištų. Draugija davė Lietuvai visą eilę žymių moterų, kurios pasiliks aukso raidėmis įrašytos nepriklausomybės laikų istorijoje.

Išėivijoje mūsų uždaviniai yra kitokio pobūdžio ir mes daugiau, negu bet kada, turime koncentruoti savo jėgas. *Kuri organizacija gali kalbėti viso laisvojo pasaulio lietuvių moterų vardu? Kokią korporaciją ar koki klubą mes pasiūstume i tarptautinius kongresus žudomos tautos bylai ginti ir kiek narių jis atstovautų?*

Atsakyti į klausimą, kodėl JAV lietuvių moterys nesiorganizuoja po viena vėliava, būtų jau už šio rašinio ribų, tačiau visų kitų kraštų lietuvių, vis dėlto, norėtų atsakymą išgirsti.

Atkuriant Katalikių Moterų Draugiją nė vienai Amerikos lietuvei nereikėtų keisti nei savo pasaulėžiūros, nei įsitikinimų, nei atsisakyti individualaus darbo nei metodų. Draugijos principai yra savi ir priimtini kiekvienai lietuvei, kuri nori išlaikyti moters asmenybę krikščioniškoje augštumoje, išsaugoti tvirtą ir nesugadintą šeimą ir matyti laisvą tėvynę. Reikia tiktai jungti savo jėgas bendram labui.

EUROPOS KATALIKIŲ MOTERŲ VEIKLOS KRYPTYS

ONA BAČKIENĖ

Prancūzai, aprašydami savo istorijos įvykius, yra paskleidę pagarsėjusį posakį „Cherchez la Femme“. Tuo norėta iškelti, kad daugumos istorinių faktų užkulisiuose glūdi moteris ir ji juos pakreipia gėrio, ar blogio linkme.

Šiandien nebereikia moters jieškoti užkulisiuose, bet ji pati, tiesiogiai savo gabumų, išsilavinimo, intelektualinio pajėgumo bei profesinio pasiruošimo padedama, veržiasi į gyvenimą ir jungiasi į kovą už bet kokią pažangą. Tas moterų antplūdis į visokeriopą veiklą ir darbą už šeimos ribų yra charakteringas bruožas mūsų gyvenamo laikotarpio.

Pats įsibėgėjimo faktas rodo, kad moterys jau nebe grįš į praeitį, o tos, kurios dar yra beteisės ar vergiškaai uždarytos šeimoje, kaip Afrikoje ar Azijoje, ryšium su tų tautų nauju nepriklausomu gyvenimu, jos ypatingu veržlumu eina į viešumą. Jos stoja į kovą už savo teises, sekdamos Vakarų ar Rytų pirmūnių pramintais keliais. Jokie įstatymai, jokios tradicijos nebesulaikys tos realybės, to pačios moters noro egzistuoti ir eiti pilnutiniai į gyvenimą, neapsiribojant tik šeima.

Kongresai, įvykę Afrikoje 1961 metais, parodo te-nykščių moterų nuotaikas bei siekimus. Abidžane įvy-

kęs kongresas buvo globojamas Pasaulinio Motinų Sąjūdžio, o Limbe globojamas Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijos Unijos. Abu kongresai praėjo entuziazme, dalyvaujant Afrikos vyriausybių galvoms ir Kat. Bažnyčios hierarchijai: Abidžane dalyvavo Arkivysk. Msgr. Yago ir Limbe Arkivysk. Theunissen. Tuose studijų kongresuose paliesta šeimos pastovumo klausimai bei motinos vaidmuo, švietimas, santuoka pagal Afrikos tradicijas ir pagal krikščioniškąją koncepciją. Tarp kita, rezoliucijose randame: „Mes pabrėžiame, jog Afrikos moterys turi teisę dalyvauti viešajame gyvenime ir mes reikalaujame, kad jos būtų reprezentuojamos visose viešojo veikimo srityse“.

Palankiai susiklosčius nepriklausomo tautinio gyvenimo sąlygoms, afrikietė, kaip ir kitos primityvių tautų moterys skuba taip pat pajusti savo vertę bei atsakomybę, kurią joms uždeda naujo nepriklausomo gyvenimo aplinkuma. Pirmieji žingsniai gana sunkūs ir gana slidūs. Jos gali būti lengvai suklaidintos marksistinės propagandos. Todėl Europos katalikių moterų organizacijų veikla, ypač pastaraisiais metais, buvo daugiau nukreipta į moterų organizavimąsi Afrikoje bei Azijoje. Jos skubėjo joms padėti susirasti savo tau-

tinį charakterį, kelti joms gyvybinius klausimus bei padėti joms susiorganizuoti krikščioniškosios dvasios poveikyje. Šiais metais įsijungė į P.K.M.O. Uniją Togo (Afrikos) Katalikių Moterų Organizacijų Federaciją, kuri apima 14 organizacijų su 2.200 narių. Jų pirmasis susirūpinimas suaugusių švietimas, nes dauguma afrikiečių yra beraščiai. Šitas Europos katalikių moterų posūkis į naujai besikuriančias tautas yra užbėgimas už akių marksistinių idėjų propagavimui besiorganizuojančiose masėse.

II. Šv. Tėvas Pijus XII-sis 1945 m. spalio 21 d. katalikes moteris įspėjo: "La destinée de la famille, la destinée de la communauté humaine est entre vos mains" (Šeimos likimas ir žmonijos likimas yra jūsų rankose). Šv. Tėvas leido katalikėms suprasti, kad kiekvienos moters prigimtyje tūno nepaprasta galia, kurios poveikyje vystosi ir bręsta naujoji karta. Jausdamos tą atsakomybę Europos katalikės moterys ypatingą dėmesį skyrė veiklai ir studijoms, susijusioms su šeima bei moters misija tautinėje ir tarptautinėje plotmėje.

Pasaulio Katalikių Moterų Unija išleido *Šeimos Chartą*. Pasaulinis Motinų Sąjūdis, įsikūręs 1947 metais, išėjo su *Motinos Charta*. Šiose chartose iškeliama kilnūs krikščioniškosios šeimos principai ir nustatoma moters vaidmuo ir vieta šeimoje bei visuomenėje. Šeimos problemą ir moters misiją šeimoje svarstė mažiau ar daugiau visi Kat. moterų sąjūdžiai Europoje, ypačiai susirūpinę moraliniu nuosmūkiu, grėsiančiu visuomenei per jaunąją kartą.

O. Bačkienė kalba KKK Moterų dr-jos suvažiavimo metu

Pagal amerikietės sociologės Philippon pasaulinę anketą 82% nusikaltėlių nepilnamečių vaikų yra iš pakrikusių šeimų, kurios yra paliestos divorso, tėvo ar motinos netekimo, susidėjęlių-konkubinato ir skurdo. Priežastys nepilnamečių nusikaltimų pagal "US News and World Report" 1962 m. sausio 1 d. yra tokios: stoka tėvų autoriteto, moralinio auklėjimo, kinai, televizija, svaigalai ir panašūs atvejai. Jaunimo bandos ima siausti visuose kraštuose, deja, netik Sovietų Rusijoje.

Pastebėta, jog kiekvienas nukrypimas nuo šeimos idealo, ar aklas pasidavimas laiko dvasiai dažnai leidžia moteriai užmiršti tą atsakomybę prieš jaunąją kartą bei jos pačios vaidmenį – pirmoje eilėje būti žmogaus moralinio kilnumo sargyboje. Prof. Daniel Rops, rašydamas apie moters misiją tautoje, sako: "Tauta, kuri nebesiorientuoja moters paskirtyje, yra paslaptin-goje grėsmėje".

Europos Kat. Moterų studijos bei posūkis, taip vadinamos "šeimos politikos" keliu, daugiau susikoncentravo į motiną, kaip šeimos moralinę atramą. Lucien Romier savo knygoje "Promotion de la Femme" patvirtino tą sprendimą, pabrėždamas, kad moteris net neįsąsądama to, veda šeimoje moralinę akciją. Žinoma, kad ji turėtų tos spinduliuojančios galios, reikia, kad ji pati kilnumo ir pasiaukojimo dvasia gyventų. Mūsų pedagogas prof. J. Pikūnas savo labai įdomioje ir svarioje pedagoginiu požiūriu knygoje "Psychology of Human Development" 43 psl. pabrėžia: "Hence, the mother is in natural position to take a key role in guiding the child's life". Prancūzai, jei nori vyrui, ar jaunuoliui pasakyti komplimentą dėl jo išauklėjimo, kilnumo ir taurumo, sako: "Nè de bonne mère". Šis posakis, prigijęs liaudyje, apibūdindamas gerąsias vyro savybes, jas susieja su motinos asmenybe.

Europos kat. moterys, svarstydamos šeimos vaidmenį ir motinos įtaką šeimoje, priėjo, kad ilgalaikis motinos atitrūkimas nuo šeimos, vien dėl ekonominio gerbūvio ar emancipacijos, bei neįieškojimas suderinti savo profesijos ir darbo su šeimos morale ar atsakomybe, yra neigiamas reiškinys.

Tą pat patvirtina savo studijoje ir Peter Wust rašydamas, kad šiandien moteriai reikia būti šalia vyro visuomeniniame gyvenime, kasdieninėje kovoje dėl šeimos egzistencijos, bet ji neturi prarasti to motiniškosios prigimties švelnumo, jautrumo, orumo bei pasiaukojimo... Šioje perspektyvoje išvada aiški: moteris gali dirbti tą, ką ji nori, mokytis ten, kur jai patinka. Jos sugebėjimai jai laiduoja praktišką darbą savo profesijoje, bet ji moteris-motina negali pamiršti, kad pirmąją duoklę turi atiduoti šeimai, kurios ir Dievas ir žmogus reikalauja. Čia formuojasi gyvoji atranka, pašaukimai, čia moteris-motina atveria jaunai būtybei akis į pasaulį, duoda jam pirmuosius pasaulėžiūros grūdėlius ir nuo šeimos gana didele dalimi priklauso, kaip būsiamasis žmogus įsijungs į gyvenimą ir kieno bus palydimas. Šv. Tėvas Jonas XXIII moterims skirtoje audiencijoje pasakė: "Šių dienų pasaulis yra reikalingas motiniško jautrumo, kad išsklaidytų tą šiurkščią grasią atmosferą". Pagaliau Popiežius primena, kad visuomet moteriai reikia turėti prieš akis šeimos klausimą.

Turint galvoje, kad šiandien visas gyvenimas yra daugiau persunktas materialistine dvasia ir to pasekoje sunku motinai atsiduoti šeimai, kai materialiniai nedatekliai jos šeimą griauja. Europoje šis klausimas ypačiai svarbus darbininkijos motinoms. Pravedus anketą Prancūzijoje paaiškėjo, jog moterys, turinčios profesii-

Arkivysk. Juozapas Skvireckas † ir vysk. Vincentas Podolskis †.
Lietuvos vyskupai mirę tremtyje.

ją, yra daugiau linkusios palikti net mažus vaikus ir dirbti už šeimos ribų, kai tuo tarpu darbininkės motinos daugumoje pasisakė, kad jos mielai pasiliktų šeimoje ir atsiduotų tik savo šeimos priežiūrai ir auklėjimui, jeigu tik vyras turėtų pakankamą uždarbį. Šitas ekonominis spaudimas, kuris apsprendžia motiną likti šeimoje ar eiti uždarbiauti, priartina, tik iš kito galo, prie marksistinio šeimos supratimo, kur motina prievarta stumiami palikti šeimą. Pagal mūsų garbingojo partizanų vado Daumanto duotą raštu paliudijimą, Lietuvos motinos būklė sovietinio režimo pasekoje irgi apgailėtina. Jis rašė: "Charakteringa, kad pasų stalo viršininkai nesuprasdavo moters užsiėmimo "namų šeimininkė". Dažnai šeimos motinai buvo sutrukdytas paso išdavimas, kol ji kad ir fikcinių pažymėjimų pagalba nurodydavo savo darbovietę. Taip pat charakteringa, kad vyrausioje maisto kortelių sistemoje, dažnai motinos negaudavo kortelių, kol nepristatydavo darbo pažymėjimo." Prof. S. Strumylinas sovietų rašytojų žurnale "Novyj Mir" rašo... "kad šeimos palaiptui taps mažesnės ta prasme, kad žmonos dirbs vietovėse atokiose nuo savo vyrų. Vaikais, pradedant nuo lopšio, rūpinsis valstybė; jie maitinsis bendrose viešose mokyklose. Kiekvienas naujagimis pirmiausia bus siunčiamas į kūdikių priežiūros namus, vėliau į vaikų darželius, vėliau į valstybės priežiūroj esančias mokyklas." Užbaigia: "Kūdikių lopšys yra vieta, kurioje reikia pradėti auklėti žmones naujam gyvenimui". Tuo būdu nebe motina, bet valstybės auklės ruošia vaiką gyvenimui.

Belgų Senatorė Baers, savo studijoje tilpusioje "Revue International du Travail" nustatė priežastis, dėl kurių moterys-motinos taip absorbuojamos darbo už šeimos ribų: 1) ekonominio gyvenimo struktūra, kuri nesuteikia pakankamo pragyvenimo šeimai iš vieno tėvo uždarbio; 2) neužsitikrinimas pajamų ryšium su netikėtumais šeimos gyvenime: ligos, darbo netekimo, mirties atveju bei šeimos galvos moralinio pašlijimo atveju; 3) motinos noras savo profesiniu darbu prisidėti prie šeimos realaus gerbūvio; 4) įtaka viešosios opinijos arba asmeninis noras motinos būti nepriklausoma ar atsiduoti profesijai.

Turėdamos tai prieš akis, Kat. Mot. Organizacijos, kontakte su Tarptautine Katalikų Socialine Unija, kurios centras yra Briuselyje, įteikė savo studijų rezulta-

tus bei rezoliucijas savo vyriausybėms, Seimų atstovams, kad būtų apsaugota motina bei šeima nuo ekonominio spaudimo, kuris užgniaužia laisvą asmens apsisprendimą. Reikalauja, kad būtų įgyvendinta ar padidinta: 1) šeimos priedai; 2) priedai motinai; kuri pasilieka šeimoje su nepilnamečiais vaikais; 3) pusdienio darbas; 4) palengvinimas darbo gavimo moteriai po 40 metų; 5) socialinė globa moteriai pritaikinta prie aukščiau išvardintų darbo sąlygų. Pionierėmis pozityvių idėjų vykdymo asmeniškai ir per organizacijas Europoje buvo: Melle Baers, belgų senatorė, Melle A. Butillard, prancūzų sociologė, Mme Peyrolles, buvusi Prancūzijos Atstovų Rūmų vice-pirmininkė. Mme Mancaux, dabartinė Pasaulinio Motinų S-džio pirm-kė; Melle Rostu, PKMOU-jos vice-pirm-kė; Mme Pia Collini-Lombardi, italų deputatė; Mme H. Weber, vokiečių Bundestag narė. Šito judėjimo pasekoje šeimų priedai, motinos priedai bei jų padidinimai įgyvendinti beveik visuose Europos kraštuose su mažais niuansais, pagal kiekvieno krašto ekonominę padėtį bei reikalavimus.

III. Be to, Europos Kat. Mot. organizacijos turi dar specifinį susirūpinimą – tai masių, ypač darbininkijos nukrikščionėjimas – dekrizianizacija. Atitrūkimas darbininkijos nuo Bažnyčios yra skaudi ir atvira žaizda. Kard. Feltn š. m. gegužės 1 d. tėvišku susirūpinimu prabilo šiais žodžiais: "Darbininkų pasaulio nukrikščioninimas yra vienas svarbiausių ir aktualiausių Bažnyčios uždavinių. Visi privalome bendromis jėgomis padėti darbo klasei pažinti Kristaus mokslo šviesą ir suprasti jos reikšmę šių laikų bedievybės kupiname pasaulyje." Tai apaštalo šaukimas į visus, o ypač į jautriąsias širdis, prašant jungtis apaštalavimo darbu.

Tiesioginėje religinio apaštalavimo akcijoje aktingiausiai jungėsi ir jungiasi PKMOU (Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unija), kuri apima 62 kraštus su 105 organizacijomis ir 36 milijonais narių, iš kurių 9 milijonai priklauso Šiaurės Amerikai. Šita Tarptautinė Kat. Moterų Lyga įsikūrė 1910 m. Šv. Tėvo Pijaus X-tojo pritarimu. Unijos įkūrėjos buvo visos aristokratės: Baronė de Montenach – šveicarė, Vikontesė de Velard – prancūzė, markyzė de Chastelle – belgė ir princesė Gustiniani Bandini – italė. Pirmoji PKMOU-jos pirm-kė buvo lenkė contesė Vodzicka, o dabartinė yra

Melle Pilas Belosillo — ispanė. Unijos sekretoriatas yra Paryžiuje, vadovaujamas tos Unijos vice-pirm-kės Melle Rostu. Sekretoriatai darbas paskirstytas komisijoms. Į bendrąsias problemas įtraukta: a) moterų darbas, b) suaugusių švietimas, auklėjimas, c) šeima ir vaikai, d) moters padėtis ir e) Tylos Bažnyčia.

Viso pasaulio katalikės moterys yra ypačiai sujau-dintos "Tylos Bažnyčios" kančia. Vienos malda, kitos akcija beldžiasi į Visagallo apvaizdos galią ir žmonijos sąžinę. Tą paliudija Romoje įvykusio 1961 metais PK MOU-jos sukaktovinio kongreso atsišaukimas, skirtas Tarptautinėms Organizacijoms. Jis taip skamba:

"Du tūkstančiai moterų iš 40 kraštų bei kontinen-tų, susirinkusios Romoje 50 metų sukakties PKMO U-jos minėjimo proga užtikrina visas moteris, kenčian-čias marksistinėje vergovėje už Geležinės Uždangos, ar kitur, jų karštas maldas, jų seserišką jungimąsi ir jų moralinę paramą.

Dar kartą jos viešai protestuoja prieš šeimų ir sąži-nės spaudimą, paneigiančią Žmogaus Teisių Dekla-raciją ir moralės įstatymo švenčiausius principus." (tekstas nebaigtas, Information Buletin WUCWO 1961, Nr. 23).

Kiek liečia kat. moterų akciją atskiruose kraštuose, tai kiekviename krašte, daugiau ar mažiau, prisitaiko-ma prie vietos sąlygų. Kaip pavyzdys vietinės akcijos gali būti Prancūzių Katalikų Moterų Lyga, priklausan-ti Pasaulinei Unijai. Praktiškai Kat. Moterų Lyga veikia prie parapijų, turi savo mėnesinį laikraštį "Echo des Francaises". Jos yra pasiskirsčiusios sekcijomis ir rūpinasi pirmoje vietoje religijos spinduliavimu šeim-oje, mokykloje ir visuomenėje. Yra daromi savaitiniai

religiniai susikaupimai bažnyčioje, rūpinamasi pašau-kimų klausimu, jaunų šeimų organizavimu, vaikų kate-kizacija, parapijų bibliotekų vedimu, moraline paguoda ir paslauga ligoniams, ar parama paslėptame varge. (Detresse cachée)

Kaip Pasaulinė Organizacija tenka suminėti ir Pa-saulinis Motinų Sąjūdis, veikia krikščioniškų principų dvasioje ir vadovaujamas katalikų, bet jam priklaus-o ir kitų kraštų moterų pagal kraštus. Ji sudaro or-ganizacijos ir kraštų atstovės, kurios sutinka su Mo-tinos Charta, paruošta krikščioniškų principų dvasioje ir Bažnytinės hierarchijos priimta. Jis atstovauja mo-teris motinas tarptautinėje kultūrinėje, socialinėje plot-mėje.

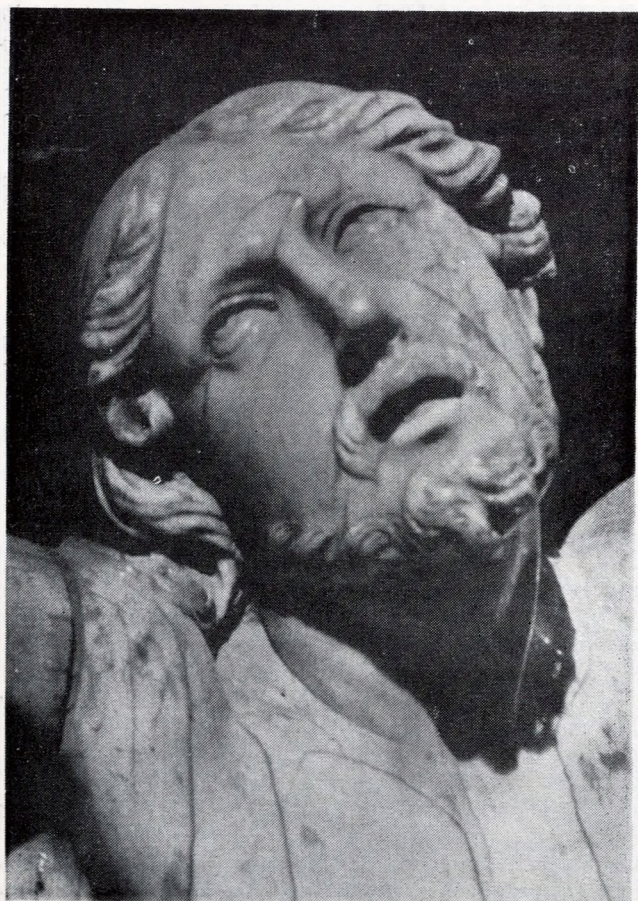
Šios abi Pasaulinio masto organizacijos, Pasaulio Kat. Mot. Organizacijų Unija ir Pasaulinis Motinų Są-jūdis įeina, kaip patariamąsios organizacijos į Jungti-nių Tautų Ekonominę ir Socialinę Tarybą (New Yorke), į UNESCO (Paryžiuje), į J. T. Maisto ir Ūkio Organi-zaciją (Romoje) ir į Europos Tarybą (Strasburge). Lie-tuvės moterys šiose abiejose Tarptautinėse Organizaci-jose yra įsijungusios ir reprezentuojamos.

Kaip minėjau, Europoje yra labai aštrus darbininki-jos klausimas. Komunistai savo propaganda ir sociali-nių reformų reikalavimais darbininkiją traukia į sa-vąjį tinklą. Todėl katalikės moterys per savo organi-zaciją stengiasi apaštalauti visokiais būdais, užbėgdamos už akių komunistams.

Prancūzijoje šalia minėtos Kat. Lygos, veikia labai galinga Kat. Mot. organizacija — Civilinė ir Socialinė Unija, iš kurios išriedėjo ir Pasaulinis Motinų Sąjūdis. Ji savo veikimą bazuoja grynai socialinėje, civilinėje plotmėje ir yra daugiau užkariavusi liaudies moteris -darbininkes. Toji Mot. Civilinė Socialinė Unija savo studijomis, rezoliucijomis, anketų davimais veikia dau-giau valdžios įstaigas bei savivaldybes socialinio, civi-linio patvarkymo klausimais. Ji ruošia įvairius kursus, braunasi į valsčių, apskričių tarybas, kad turėtų dides-nės įtakos jos nariai ir turėtų tiesioginį kontaktą ypačiai su darbininkų šeimomis. Rinkimų metu MRP (Mouve-ment Republicain Populaire) atstovai remiasi jų akcija. Religinė misija darbininkijoje įpareigoja net organi-zacijas daugiau prisitaikyti prie praktiško gyvenimo. Užtat vienos jų akcentuoja daugiau religiją, kitos so-cialinius klausimus. Vienos daugiau veikia per para-pijas, kitos per valsčius, viešąsias institucijas ir mokyk-las.

Italijoje yra Centro Italijano Feminino į kurį įeina katalikiškų D-jų moterų sekcijos. Akcija vedama dau-giau socialinėje plotmėje. Be to, yra dar Šeimos Fron-tas (Fronte della Famiglia) ir turi savo žurnalą: Fa-miglia Italiana. Ši organizacija įkurta 1946 m. ir yra Katalikų Akcijos žinioje, nors veikia savystoviai. Jos globėja yra Mme Collini (deputatė). Tos organizacijos tikslas: stiprinti šventą moterystės charakterį, šeimų neišskiriamumą, vaikų auklėjimą, šeimų moralę, so-cialinę globą, jos teises, ekonominę gerbūvį, vesti akci-ją už motinos neatitrūkimą nuo šeimos, parūpinant jai šeimos priedus bei paramą etc. Kaip pagrindinė Kat. Akcijos šaka Italijoje yra: Italijos Kat. Moterų Akci-jos Unija. Ji turi 700,000 narių. Veikia per parapijas. Jos pirm. Mme de Corti. Bendrai, Italijoje gana cen-tralizuota ir visos organizacijos susijungia į bendrą Kat. Akcijos kamieną.

Belgijoje, be Kat. Moterų Lygos, dar veikia Lygues Feminines Chretiennes, kurią globoja Melle Bears. Ji veikia daugiau kaip Tarptautinės Katalikų Socialinės Globos Unijos šaka. Ispanijoje panaši "Auxilio Social"

Krucifiksas 17 amž., Vilniaus katedra. Nuotr. J. Bulhako

organizacija yra valstybės palaikoma. Anglijoje 1939 m. yra įsikūrusi Kat. Mot. Unija. Ji rūpinasi motinų poilsio namais, kuriuos veda vienuolės. Airijoje Kat. Mot. Organizacija šį mėnesį Dubline švenčia savo 25 metų veiklos sukaktį. Vokietijoje darbo dirva kiek skirtinga, nes čia gerai veikia ir protestantės, bet viešuose pasirodymuose sutarimas tarp protestančių ir katalikų sklandus. Didžiausia Kat. Mot. organizacija Vokietijoje yra: *Katolische Deutcher Frauen Bund*.

Mūsų Kat. Moterų Dr-ja Lietuvoje buvo gana pavyzdingai susitvarkiusi, nes jos veikla buvo šakota; kartu religinė, socialinė, kultūrinė ir net politinė tam tikra prasme. Bet dabartinėje padėtyje, kraštuose, kur vyksta dekrizianizacija, plečiasi komunistinė veikla, darbininkijos klausimas aštrėja, tam tikra diferenciacija ir metodų pritaikymas pagal susidariusią padėtį yra reikalingas.

Tokiai šiandieninei gyvenimo reiškinių konjunktūrai esant, Europos moterys katalikės laiku susiprato kelti savo balsą, kur liečiami religijos, šeimos, auklėjimo bei socialinės globos klausimai. Bet jos galėtų dar daugiau nulemti. Jų dvasinis nusiteikimas gali atsispindėti rinktinėse asmenybėse, jų balsais pastatytose į atsakingas pareigas.

IV Studijuodamos esamą padėtį mes matome, kad tikrai yra momentas atėjęs gal net žūtbūtinės kovos. Nors nemalonu, bet reikia su susirūpinimu konstatuoti, kad komunistinio bloko atstovės veikia daug dinamiškiau, negu Vakarų pasaulio moterys.

Štai 1947 m. Paryžiuje dalyvaujant 29 tautų atsto-

vėms, jų tarpe ir lietuviams, susikūrė P. M. Sąjūdis. Prieš tą Sąjūdį sukilo marksistinio pasaulio moterys. Tada buvo gauti protestai ir iš mūsų sesučių iš Lietuvos. Gilesnio protesto ženklai, komunistų iniciatyva buvo šaukiami motinų-moterų kongresai Lozanoje, Copenhagoje, Vienoje, Stockholme, Berlyne ir kitur. Jos laisvame pasaulyje žvejojo organizacijas ir narius. Dabar ta jų organizacija vadinama: Tarptautinė Demokratinė Moterų Federacija ir turi jau 200 milijonų narių iš 80 kraštų (pagal Amerikos Moterų Klubų dokumentaciją). Ji buvo priimta ir į Ekonominę Socialinę Jungtinių Tautų Tarybą ir ten atstovaujama anglės Dora Grace. Vakarietės, ypač katalikės, pajutusios, kad ši organizacija yra tik komunistinės propagandos įrankis, solidarių intervencijų dėka 1954 metais laimėjo tai, kad buvo atimta Patariamiosios organizacijos statusas J. T. Ekon. Socialinėje Taryboje. Ponia Dora Grace turėjo apleisti Ameriką.

Mes katalikės didžiuojamės, kad PKMOU turi, kaip minėjau, 36 mil. 62 kraštuose. Prijungiant ir kitus moterų sąjūdžius, skaičius vistiek nebus dominuojantis.

Išvadoje reikia pripažinti, kad ir moterų pasaulis yra pasidalinęs į du kovos laukus. Visos krikščionės vieningai, o ypač katalikės turi skubėti šluostyti spjaudomą Bažnyčios ir Kristaus veidą. Bet koks pasiguamas turi būt pakeistas sustiprinta akcija: 1) už šeimos dvasinį klestėjimą bei socialinę globą, 2) už sveiką moralinę aplinkumą, 3) už moters kilniąją misiją, 4) už Katalikų Bažnyčios doktrinos ir laisvės viešpatavimą pasaulyje.

MOTINA LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOSE

G. KRIVICKIENĖ

Iliustr. "Eglė žalčių karalienė"

P. Augius

Lietuvių liaudies dainos labai ryškiai išdainuoja tamprius šeimos ryšius, ypač pagarbą tėvams. Daugybė gražių dainų mini motiną, anų laikų lietuvę motiną, tartum dievdirbių madoną, visais besisielojančią ir dirbančią sunkius ūkio darbus. Savo vaikams ji yra globėja, užtarėja ir paguoda jų varguose, nelaimėse. Motinos rūpesčius savo šeima ir vaikų meilę bei prisirišimą savo motinai, gražioji mūsų liaudies lyrika-dainos lai pačios už save kalba čia paduotų kelių dainų sutrumpintose ištraukose.

*Tu mano motinėle,
Močiute sengalvėle,
Tai tu turėjai didį vargėlį
Kol mane užauginai.*

Greit prabėga kūdikystės ir nerūpestingos, gražios jaunystės dienos tėvų namuose. Kai duktė ruošiasi ištekti, dainos išdainuoja motinos ir dukters atsiskyrimą:

*Motinėlė sengalvėle,
Pasigesi manęs,
Kai nueisi į seklyčią
Kur aš audžiau aštuonyčius,
Tu nerasi manęs.*

Arba:
*Močiute, širdele, tai tau, tai tau,
Auginai dukrelę ne sau, ne sau.*

Vestuvinėse dainose dainuoja:
*Paskutinis vakarėlis aš pas savo motinėle
Už stalelio sėdėjau, kaip lelija žydėjau.*

Jei duktė išteka už svetimtaučio, jos ateitis yra dar nežinomesnė, ji išvažuoja toli iš tėvų namų; atsisveikindama dalina dovanas:

*– Motule mano, širdele mano,
Prikelk anksti rytelį
Gaideliams negiedojus.
– Dukrelė mano, jaunoji mano,
Koki darbėlį dirbsi,
Taip anksti atsikėlus?
– Skrynias vožysiu,
Drobes rėžysiu,
Giminėles vadysiu,
Dovanėles dalysiu.
Ir atvažiuoja ir atkeliauja
Iš Varšavos ponaitis
Pas Lietuvos mergele.*

*– Mudu važiuosim,
Mudu keliausim
Už jurių už marelių,
Už žaliųjų girelių.
Tu nematysi, mano mergele,
Močiutės gailiai verkiant,
Tėvelio žėlavojoant.
Tik tu matysi, mano mergele,
Maružes užuojančias,
Giružes siūbuojančias. ir t. t.*

Nelaimingai ištekęs duktė, už blogo bernelio ar pijokėlio, skundžiasi savo dalia, kaip gegutė iškukuojama savo vargus, nori grįžti atgal pas motiną, grąžinti negražinamas savo jaunystės dienas:

*Pabuvo ji metus, pabuvo ir antrus,
– Jau aš važiuosiu pas motinėle*

Bėdelių bėdavoti.
 Važiavo ji lauku, važiavo ir antru
 Ir privažiavo gilų Dunojų:
 Žuvau trys žuvėjėliai.
 – Vai jūs žuvėjėliai,
 Broleliai jūs mano,
 Ar nesužuvot, nesujieškojot
 Mano jaunų dienelių?
 – Sugavom vainiką ir aukso žiedelį,
 Tik nesužuvom, nesujieškojom
 Tavo jaunų dienelių.
 Arba: dainoje duktė kalbasi su motina:

Už pijoko bernužėlio
 Širdelė dejavo.
 – Vai močiute, motinėle,
 Užtark nor žodelį,
 Tu pabark, pamokyk,
 Tą šelmį bernelį
 – Jam nemačys nei barimas,
 Anei mokinimas,
 Tik, dukrele, bus sunkesnis
 Tavo gyvenimas.

Daug dainų variantų yra apie žuvusį bernelį, tris dienas išgulėjusį purvynėlyje. Prie jo gulbėmis ar gegutėmis atskrenda motina, sesuo, ir mergelė:

Pirma nutūpė gale galvelės,
 Tai mano motinėle.
 Tai ji rauduoja savo sūnelio
 Visą savo amžėlį.

Kai tuo tarpu mergelė nutūpusi prie širdelės, sutė prie kojelių greit užmiršta žuvusį. Taip pat dainuojama, kaip kare žuvusio sūnaus mundierėlį motina skalbia savo ašarėlėmis, džiovina savo sunkiais atdūsėliais.

Motinai mirus, našlaičių gyvenimas yra sunkiai pakeliamas, užtarimo jie jieško gamtoje. Dainose našlaičiai kreipiasi į saulutę močiutę, kad sušildytų ir mergelei krautį sukrautų. Todėl našlaičių dainos yra labai liūdnos, motinos netekimas išreiškiamas gilia tragedija, beviltiškumu, mistika, jos dažnai turi mitologinio atspindžio. Pvz., našlaitė grėbdama šieną verkia, skundžiasi žemelei:

Netiek ji grėbė, kiek gailiai verke
 Ant grėblio kotelio pasiremdama,
 Ant siera žemelės parsipuldama.
 – Oi žeme, žeme, siera žemele,
 Paėmei tėvą ir motinėle,
 Paimk ir mane vargo mergele.
 Žemelė tarė, mergele barė
 – Da tu perjauna žemės martelė
 Išvark vargelius, pramink takelius,
 Tada tu būsi žemės martelė.

Yra dainų kur našlaitis ar našlaitė kalbina mirusią motiną jieškodama paguodos, motina moko ją būti nuolankiai, senam nusilenkti...

– Oi tu gegutėle, tu margaplunksnėle,
 Pasakyk, gegutėle, kur mano motutė?
 – Tavo motutė gul smilčių kalnely,
 Tave jaunos dukterėlės labai žėlavoja.
 – Motinėle mano, širdužėle mano,
 Kaip man sunku našlaitėlei
 Ant svieto gyventi.

– Mokėk dukrele, mokėk jaunuolėle,
 Mokėk, miela dukterėle,
 Ant svieto gyventi:
 Senam nusilenki, jauno paklausyki,
 Bus pagirta dukterėlė,
 Kad ir našlaitėlė.
 Arba:
 Sunkus stonas martužėlės,
 Dar sunkesnis našlaitėlės.
 Aš nueisiu ant kalnelio,
 Atsiversiu vėlių duris,
 Pribudinsiu motinėle.

– Oi motule, oi širdele,
 Sunku, sunku vargdienėlei,
 Bara, muša močekėlė.

Sekančioje dainoje našlaitėlė prašo bijūnelio būti jai už tėvelį, o našlaitėlis – lelijėlės, pabūti jam už motulę:

Eina siratėlis viešuoju keleliu,
 Ir išdygo lelijėlė šalyje kelelio.
 O jis prieidamas, pasikloniodamas
 – Ar nebūtum, lelijėle, man už motinėle?
 – Kaip aš būsiu, siratėli, tau už motinėle?
 Neturiu kojelių, nei baltų rankelių,
 Aš neturiu, siratėli, nei meilių žodelių.
 – Šaknelės kojėlės, šakelės rankelės,
 O tie žalieji lapeliai, tai meilūs žodeliai.

Taip liūliuojančiose lietuvių liaudies dainų melodijose išreikšti nuoširdūs, pilni meilės ir pagarbos žodžiai, yra gražiausia pagarba motinai.

Iliustr. "Eglė žalčių karalienė"

P. Augius

ALKOHOLIZMAS MŪSŲ GYVENIME

IRENA LUKOŠEVIČIENĖ

Niekas nežino kas išrado alkoholį su jo geromis ir blogomis savybėmis. Greičiausia jis buvo atrastas, kaip ugnis, netikėtai. Yra aiškus faktas, kad visais laikais alkoholis turėjo svarbų vaidmenį žmonijos gyvenime. Tiek anksčiau, tiek dabar žmogus išgeria, išleisdamas ar sutikdamas gerą bičiulį. Jis geria už naują vadą, naujus metus. Yra priimta pakelti taurę už jaunuosius, už naujagimio laimingą ateitį, už vienas kito sveikatą. Ir dažnai yra „aplaistomi“ diplomai, ar kiti svarbesni gyvenimo įvykiai. Žmogus geria iš skurdo ir vargo, kad jį užmirštų; taip pat iš turto ir liuksuso, kad jį dar daugiau pabrėžtų. Paprastai, yra sprendžiama apie žmogų pagal jo draugus, jo elgesį, jo knygas, drabužius, jo žmoną ar vyrą. Šiandien vis ryškiau iškyla dar vienas žmogaus apibrėžimo būdas, būtent, ką žmogus geria, kokios rūšies gėrimus naudoja.

Alkoholis negali būti skaitomas maisto rūšimi, nes jis organizmo yra išvalomas ir niekuo neprisideda prie betkokių audinių vystymosi ir augimo. Alkoholis yra išnešiojamas po kūną kraujo pagalba. Iš skilvio ir žarnų alkoholis patenka į kraujo kapiliarus, kurie juos supa ir teka venomis į širdį. Čia susimaišo su krauju, atėjusiu iš kitų kūno dalių ir arterijomis yra toliau išnešiojamas po žmogaus kūną. Per labai trumpą laiką alkoholis ima veikti visą žmogaus kūną. Kol kepenys, plaučiai ir inkstai pajėgia alkoholį iš žmogaus organizmo pašalinti, reiškia, kol alkoholio kiekis nepašaloka šių trijų organų pajėgumo jį kontroliuoti, nieko ypatingo organizme neįvyksta. Jeigu tas kiekis yra padauginamas, alkoholis išsiskirsto po visą organizmą ir žmogus apsinuodija, arba kaip dažniausia sakoma – pasigeria. Girta žmogaus yra įvairūs pažymiai – svaigsta galva, darosi bloga, nori miego, svirduliuoja ir panašiai elgiasi. Žmogaus organizmas kovoja su savo priešais ir kepenys šia prasme turi svarbų vaidmenį. Jeigu kepenys nuolatos yra perkraunamos darbu, per ilgesnį laiką jų veikimas nusilpsta ir nepajėgia tinkamai atlikti savo paskirties. Atsiranda kepenyse skausmai, pradeda skaudėti ir svaigti galva, susilpnėja regėjimas ir pasirodo įvairūs kiti sutrikimai, susiję su kepenų ligomis. Besaikis alkoholio naudojimas suardo įvairių žmogaus organų veikimo tvarką ir organizme atsiranda nedarnumas. Čia buvo suminėti keli fiziniai alkoholio veikimo aspektai.

Paprastai alkoholio įtaka pasireiškia nervų centruose, kurie kontroliuoja galvojimą, jausmus ir protą. Pirmiausia susilpnėja žmogaus supratimo, nuovokos pajėgumas (judgement). Pvz. išigėręs žmogus gali pastebėti triukšmą, bet jis nepajėgia atskirti, kas daugiau triukšmauja, ir panašius reiškinius.

Atmintis yra psichologinė funkcija, kuri rišasi beveik su visais žmogaus veiksmiais. Psichologai, norėdami patikrinti atmintį, kartais naudoja bandymus, kur reikia pakartoti beprasmius garsus. Pripažįstama, kad po poros stikliukų alkoholio žmogaus atmintis susilpnėja 12%, o po keturių ar penkių net 44%.

Dažnai girdime, kad alkoholis sumažina nuovargį, pataiso nuotaiką, nors ir labai pavargęs žmogus, išgėręs gali ir toliau puikiai dirbti arba linksintis.

Esmėje, alkoholis tik apmarina nuovargio jausmą ir susilpnina žmogaus nuovokos, supratimo pajėgumą – taigi, žmogui atrodo, kad jis ir vėl pilnas naujos energijos. Iš tikrųjų tai galima palyginti su šoferiu, kuris perdegina motorą, nes važiuoja mašina, nebodamas, kad rodyklė rodo motoro užkaitimą. Kas liečia darbą, yra pripažinta, kad alkoholis sumažina žmogaus darbingumą mažiausia 15%, kiekvienu atveju, nežūrint, kad išigėręs žmogus tiki esąs daug darbingesnis ir energingesnis.

Ne vieną kartą tenka nusivilti kuria nors sporto grupe ar komanda turnyro metu po linksmos ir smarkiai nugertos nakties. Tokios išdavos yra visai normalios. Sportininkas, vadinamas „formoje“, privalo išlaikyti savo organizme visišką darnumą ir stiprumą, kad su minimumu poilsio turėtų daug ištvermės. Geras sportininkas betkurioje sporto šakoje privalo gerai ir greitai orientuotis, apsispręsti ir veikti. Alkoholis neigiamai veikia organizmo darnumą, kuris kontroliuoja tas taip būtinas sportininko ypatybes, ir rezultatas – pralaimėjimas.

Besaikis alkoholio naudojimas išmuša žmogų iš lygsvaros ir sukelia jo gyvenime daug įvairių problemų – fizinių, psichinių, moralinių, ekonominių ir kitų. Nuolatinis ir besaikis alkoholio naudojimas veda prie alkoholizmo ligos, kuri yra gana plačiai paplitusi Amerikos žemyne. Alkoholikai paprastai, yra silpnos asmenybės su giliais emociniais konfliktais. Tokiam žmogui yra sunku pritapti prie normalaus gyvenimo, sunku atlikti jam priklausančias pareigas. Kyla dar didesni konfliktai ir žmogus jieško užsimiršimo alkoholyje. Gerdamas bent laikinai pabėga nuo jam per didelių pareigų ar atsakomybės, ir bent tais momentais atleidžia ir tampa tuo, kuo jis yra arba kuo norėtų būti. Ta prasme yra gal ir teisingas posakis: „Ką blaivus galvoja, tą girtas pasako arba padaro“.

Besaikio gėrimo arba alkoholizmo pasekmės nesiriboja vien tik tuo geriančiu žmogumi. Žmogus yra socialus tvarinys ir vienas negyvena. Žmogui priklauso šeima, visuomenė, tauta. Pasidairius, matome, kiek daug yra problemų, kurių pradų reikia jieškoti alkoholizme.

Eismo nelaimės ir alkoholis turi labai glaudų ryšį. Vairuotojui, išgėrusiam tik vieną unciją alkoholio nevalgus, yra paveikiamas regėjimas ir girdėjimas, susilpninamas susikoncentravimas. Taip pat jo dėmesys ir judesijų veikimas yra žymiai susilpnėję. Pagal pastutinius statistikos duomenis, vienas iš šešių nelaimėje žuvusių vairuotojų buvo gėręs, ir vienas iš keturių eismo nelaimėje žuvusių buvo taip pat gėręs.

Daug sunkiau yra nustatyti alkoholio įtaką nusikaltimų atvejuose. Čia nuomonės yra pasidalinusios. Yra manoma, kad nuosaičius alkoholio naudojimas neveda prie nusikaltimų, o besaikis gali turėti rimtos įtakos. Jaunųjų nusikaltėlių problemos kyla iš nepatenkinamų šeimos, mokyklos ir aplinkos sąlygų. Jaunųjų nusikaltėlių tarpe gėrimas skaitomas simptomu – jų sunkumu išsant sunkius gyvenimo klausimus.

Dešimtys ir tūkstančiai skyrybų ir divorso įvyksta

dėl alkoholizmo, nekalbant apie šimtus ir tūkstančius neišsiskyrusių šeimų, kur barniai, nesantaika, nedateklūs vyrauja alkoholizmo pasekmėje. Kadangi alkoholis yra brangus, tai suprantama, besaiko geriančiųjų šeimos pirmiausia pajunta nedateklių – maisto, drabužių ir kitų pagrindinių reikmenų. Nepastovumas ir neatsakingumas veda dažnai prie darbo praradimo.

Alkoholikų vaikai yra dažniausiai giliai emociniai paveikti. Anksčiau minėtos problemos – tėvų barniai, nedateklūs, nepastovumas, nepareigingumas neigiamai veikia augančio ir bręstančio vaiko asmenybės vystymąsi. Iš daugumos šių vaikų išaugs silpnos asmenybės žmonės, kuriems normalaus gyvenimo reikavimai bus persunkūs ir nepakeliami; kils konfliktai, ir taip sukasi ratas be galo.

Perskaičius šias keleta sutrauktų minčių ne vienam kils klausimas, kaip įieškoti ir atrasti alkoholizmo problemai tinkamą išeitį. Šiandien tiek valstybė, tiek privačios organizacijos, kurioms rūpi žmonijos ateitis, išleidžia dideles sumas tyrimams, beįieškodami šiam klausimui atsakymo. Yra pripažinta, kad alkoholizmas yra viena didžiausių šių dienų socialinių nelaimių. Alkoholizmo pasekmės liečia ištisą eilę žmonių, visuomenę, tautą ir todėl tai negali būti kieno nors asmeninė atsakomybė. Alkoholikas, dar labai neseniai buvęs visuomenės nuodėmingas ir gėdą nešantis narys, šiandien yra skaitomas ligonis, reikalingas rimto ir atsidėjusio gydymo. Alkoholizmas yra sunki ir dažnai chroniška liga, su kuria kovoti nėra lengva, bet įmanoma.

Jau 14-16 metų jaunuolis, jaunuolė turi gauti tvirtą ir teisingą šiuo klausimu auklėjimą. Statistika rodo, kad tarp 15-16 metų jaunuolių 44% berniukų ir 22% mergaičių jau mėgina naudoti alkoholinius gėrimus. Draudimas arba alkoholio atžvilgiu baimės skiepijimas yra neprasmingos priemonės, iš kurių negalima tikėtis labai pozityvių davinių. Beprasmes, nes kiekvienas jaunuolis pasižvalges apie save, mato priešingą elgesį.

Pasilinksminimai, baliai yra laikomi pasisekę, jei svečiai gėrimuose maudėsi. Jaunuoliui pabrėžiamas vyriškumas, jam pasiūlant stikliuką degtinės; mergaitė baigianti gimnaziją būtinai siuvasi "coctail" suknelę, ir dar daug kitų pavyzdžių galima priskaičiuoti, kurie yra nesuprantami ir nepriimtini bręstančiam jaunuoliui.

Daugelyje pažangių mokyklų yra sudarytos specialios alkoholinio auklėjimo programos, kurių tikslas yra objektyviai ir teisingai supažindinti bręstantį jaunimą su alkoholio esme, veikimu ir pasekmėmis. Per daug dažnai šių dienų bręstantis jaunuolis yra liudininku pergyvenimų, kurie jam yra draudžiami, o gyvenime vyksta kasdien ir nuolatos. Bręstantį jaunuolį pozityviai gali paveikti tik objektyvūs ir teisingi faktai, kuriuos pažinęs ir supratęs jis padarys savo sprendimą.

Sociologai teigia, kad Amerikos žemyne žmonės vis ilgiau ir ilgiau gyvena ir kad vyresnių skaičius yra didesnis, negu jaunų. Ateityje tai turėtų dar daugiau išryškėti. Alkoholizmas yra vyresnių žmonių problema. Pvz. 1850 m. truputį daugiau kaip pusė amerikiečių buvo geriantys nuo 15 metų ir vyresni. Šimtu metų vėliau, ta proporcija pakilo iki trijų ketvirčių. Yra pastebima, kad kaimuose ir bendrai žemės ūkyje gyvenančiųjų tarpe yra mažiau alkoholikų, negu miestiečių tarpe. Paskutiniaisiais metais yra ypatingai padidėjęs alkoholikų skaičius moterų tarpe. Jeigu anksčiau nekiek viena moteris sau leisdavo viešai ir daug išgerti, šiandien daugeliui tai yra patrauklumo, įdomumo pažymys.

Šie keli suminėti faktai dar ryškiau pabrėžia, kad alkoholizmas yra rimta socialinė problema, kurios išsprendimui reikia aktyvaus atskirų žmonių, visuomenės, dvasiškų ir valstybės bendradarbiavimo. Yra svarbu, kad paskiri žmonės ir bendrai visuomenė suprastų ir sutiktų su faktu, kad alkoholizmas yra liga, kuri reikalinga gydymo, o ne moralinių ir gaudinančių pamokymų. Kiekvienas besaikiiai geriantis turi rimtų ir gilių klausimų, nuo kurių jis šiuo nesubrendusiu bū-

du mėgina pabėgti. Esmėje, žmogui neįmanoma pabėgti nuo savęs. Taigi, ir suaugę reikalingi žinių ir faktų, kad šią problemą tinkamai suprastų ir būtų pasiruošę konstruktyviai bendradarbiauti.

Baigiant dar keleta minčių apie "Alcoholics Anonymous", trumpai dažnai vadinamus AA. Tai yra speciali organizacija, įkurta 1935 m. dviejų buvusių alkoholikų. Jos tikslas yra padėti alkoholikams, kurie nori daugiau nebegerti. Yra priskaitoma apie 60.000 AA narių Amerikoje ir Kanadoje. Jie leidžia taip pat savo mėnesinį žurnalą "The AA Grapevine" ir šiaip daug alkoholizmą liečiančios literatūros. Šioje organizacijoje alkoholikas atranda supratimą — dažnai pirmą kartą jis nėra smerkiamas, bet užjaučiamas ir suprantamas. Kitų pasisėkimai nebegerti sukelia jame pasitikėjimo jausmą, atsiranda daugiau pozityvios energijos ir žmogus pradeda mažiau gerti, o su laiku ir visai nustoja. AA tai nėra kokia magiška organizacija, kurion įstojęs alkoholikas automatiškai pagis. Yra daug įstojusių ir

ją palikusių, nes jie nepajėgė savyje sukaupti pakankamai tos pozityvios energijos, kad pasveiktų. AA programą sudaro 12 punktų, palaipsniui pereinamų ir išgyvenamų kiekvieno nario, kuris pajėgė prisipažinti, esąs alkoholikas ir noris iš tos ligos pasigydyti.

Taigi, alkoholizmas yra liga, o alkoholikas — ligonis, reikalingas nuoširdžios pagalbos ir supratimo iš savo šeimos, draugų, visuomenės pusės. Ta prasme būtų gera, jei ir mūsų pagrindinės organizacijos susidomėtų šiuo klausimu ir mėgintų jį nagrinėti. Tokiu būdu prisidėtų prie mūsų visuomenės švietimo ir sąmoningo auklėjimo alkoholizmo klausime.

Literatūra:

The problem drinker — Joseph Hirsh.

Alcohol education — Joseph Hirsh.

Alcohol, Science and Society — 29 lectures as given at the Yale Summer School of Alcohol Studies.

KUMŠTIS

HALINA DIDŽIULYTĖ - MOŠINSKIENĖ

Jis įėjo į namus kaip tik tada, kai sutemos skubotai tiesė iš pakampių savo tamsias skraistes. Pažįstamas kvapas ką tik išvaškuotų grindų ir rūgštus — vaistų.

Jis apsidairė. Tirstėjančioje prietemoje į jį švytėjo baltų žiedų kekė, tokių labai gležnų varpelių, pasikėlusių iš riebiai žalių lapų plaštakų.

Buvo labai tylu. Perdaug tylu po tokio ilgo nebuvimo namuose. Tas jį tik erzino: — kodėl jo niekas nepasitinka? Kodėl tik nebylė gėlė tamsoje švyti?...

Jis numetė apsiaustą ant čia pat pasitaikiusio fotelio ir trenkė puštą portfelį į kampą.

Perėjęs saliuke, jis jau buvo miegamajame. Paspaudė mygtuką. Šviesos šiltas švystelėjimas užliejo kambarį.

— Tai tu? — atsiliepė kimus balsas iš lovos.

— O ko laukei? — atrėžė piktai.

— Nemaniau, kad šiandieną atvažiuosi, nelaukiau...

— Taigi va, atvažiavau. Tikrai gražiai mane pasitinki po tokio ilgo nesimatymo.

— Nepyk. Gerai, kad atvažiavai. Man labai pra-ilgo dienos.

Iš lovos sunkiai kėlėsi žmogaus kamuoliukas. Pakyla apkritusi plaukais galva ir po gelsva, išvagota kakta juodojo dvi duobės, o tų duobių dugne švyti du kenčią ežerėliai. Juose dega karštis.

— Tai ir vėl sergi? O gal tik taip kuities po lovą, neturėdama ko veikti?

— Ne, ne. Nesergu. Tvarkiausi visą dieną, butą valiau, siuvau tau marškinius.

Silpnas padarėlis stojasi į kurpeles, užsimeta rytinį apsiaustą. Ji tokia mažytė ir sulinkusi po tais tankiais plaukais, išdrikusiais ant pečių. Jis žiūri į ją, ir kažkas gerklėje sustoja ir paširdi kutena. Neiškentęs išsiima cigaretę ir užsirūko.

— Tai persidirbai, a?

— Ne, ne. Aš tik priguliu. Popietis buvo šaltas, daug šaltesnis, kaip rytas. Bijojau nušalti...

— Taip, taip, tu vis bijai nušalti. Tu dėl to ir susi-sukuoti bijai...

Ji skubiai kelia rankas. Pageltusios virpančios ran-

kos vikriai tvarko plaukus, jieško šukų.

— Antanėli, eik nusiprausti po kelionės. Aš tuojau paruošiu užvalgyti... Bematant būsiu tvarkoje.

— Tu, tvarkoje, cha!

Jis piktai nususuka, patraukia dūmą giliai į krūtinę ir užsikosti.

— Nerūkyk, žinai, kad kenkia... — prašo kimus tylus balsas.

— Savimi rūpinkis, kas tau kenkia, — atrėžia, kaip pjautuvu kirsdamas pėdą.

Jis išsina atgal per salę į verandą, ir metasi visu svoriu ant kanapos.

— Lyg prakeikimas. Kada tik atvažiuoju — vis jinai lovoje. Lauk dabar, kol ji susikrapštys! — Jis piktai užspaudžia cigaretę peleninėje ir mato kaip gėsta mažytė, tarsi aguonos degantis grūdelis, raudona žarija.

Jis girdi, kaip virtuvėje skamba lėkštės ir barška puodai, rodos, jie patys tenai trankosi.

Staiga prisimena, kad įėjęs jis nepasisveikino su ja ir nepabučiavo. Lyg kartu liko burnoje ir liežuvis tartum sukietėjo. Keldamasis nuo minkštasuolio tik dabar pajunta nuovargį visame kūne: sąnariai kaip sulaužyti, nugaroje, lyg į ją medinį plaištą kas būtų įvaręs.

— Ehe, mano amžiuje trys valandos autobusu, ne juokai!... — Jis tai sako pats sau ir jo pyktis atsigrėžia į jį patį. Jis įsižiūri į lubas, kuriose blankiai atsimuša šviesa iš virtuvės lango.

— Antanėli, atėik valgyti! — šaukia jį balsas nebe kimus, atjaunėjęs.

Jis pakelia, perbraukdamas ranka per strėnas.

Virtuvėje šviesu. Kvepia ką tik užvirinta arbata ir kepta kiaušininė. Suraikyta duona, lyg milžiniškos lūpos šypsos. Lėkštėje raudonuoja pomidorų skiltelės.

Jis prieina prie žmonos ir pabučiuoja ją į smilkinį.

— Taigi, mes dar nepasisveikinome, — teisinasi, nori būti švelnus.

Jinai teatsako blyškia šypsena ką tik padažytų lūpų ir priglaudžia galvą prie jo peties.

— Šėskis, Antanėli.

Jis dar nueina į vonios kambarį, nusiplauna rankas. Ten viskas taip švaru ir kvepia jo mėgiamas muilas. Šaltas vanduo jį maloniai atgaivina. Nepasitenkinimas atslūgsta. Pajunta didelį norą valgyti, valgyti daug ir skaniai.

Pagaliau jis sėdasi prie stalo. Keliais kąsniais sudoroja kiaušinieneį ir pomidorą, ir jieško dar ko nors... bet temato tik anas sausos duonos riekes. Klausiamai pasižiūri į žmoną. Ji nusišukusi pila arbatą į puodelį jam ir sau. Kada ji stato puodelius ant stalo, jos rankos truputį virpa.

— Na, ką daugiau valgyti turi?

— Stai duona. Gal dar yra šaldytuve sūrio gabalėlis, nori?

— Tai ir pasitinki vyrą!

— Bet, aš tau sakiau, aš nelaukiau...

— Aš galiu atvažiuoti, kada tik noriu, nepranešęs. Tu gali būti visada pasiruošusi!

— Nepyk, aš tuojau nubėgsiu į krautuvę, atnešiu... — Nebereikia. Praėjo bet koks noras tavo kulinarijos paragavus. Tu, tai ne ponია Stanislava, kurios gaminti valgiai, kaip ambrozijos!

— Ponია Stanislava turi iš ko gaminti skaniai, Antanėli. Kai tu man atneši kas mėnesį tiek pinigų, kiek jos vyras jai atneša, tai ir aš sugebėsiu ką nors skanesnio patiekti. — Ji bando juokauti, ir paglosto vyro plaukus, o jos pirštai dar labiau virpa.

— Pinigų, pinigų! Tau vis maža pinigų!... Ne piniguose reikalas. Tu esi tinginė, tu tik savimi rūpinies, tu tik išsisukinėji, kad pasiteisintum. Pažįstu tave!

Jis trenkia kumščiu į stalą, net arbata ištyška per kraštus. Ji susiriečia į gniužulėlį, įtraukia galvą į pečius, lyg laukdama dar sunkesnio smūgio.

— Juk aš sergu, Antanėli, aš nepaspėju... — taip tyliai, tyliai teisinasi apkabindama šalančiais delnais arbatos puoduką.

— Sergi, nes nori sirgti! Daug geriau vartytis ištiesomis dienomis lovoje, negu pasirūpinti grįžtančiu iš kelionės vyru alkanu kaip šuval! — Jis rėkė žingsniuodamas po virtuvę, ir jo sausas veidas buvo perkreiptas neapykantos.

— Tu man nieko nepadedi! Tu viską griauti ką aš sumanau. Kur tu dedi pinigus, kuriuos gauni už kambario nuomą, a?... Tik sau, suknelėms, šukuotoms!...

— Nekalbėk niekų, Antanėli. Tu juk pats išsivežei ne vieną nuomą savo reikalams.

— Aš?... Savo reikalams?... Sakyk, mudviejų reikalams!

— Tik ne mano, — bando ji priešintis.

— O kieno? Gal mane įtari?...

— Dėl Dievo, nutilk! — šaukia ji.

— Nenutiksiu. Aš žinau, tu mane įtari, nes pati esi kalta. Tu nori tokiu būdu save pridengti. Tu visai nesergi. Tu tik neturi laiko išsimiegoti, todėl driebai lovoje dienų dienas ir mangs nelauki!...

Moters gniužulėlis pakyla nuo stalo. Jos galva trūkčioja į vieną šoną ir ji, prisilaikydama kėdžių, žengia miegamojo link.

— Neišeik, kai vyras su tavim kalba! — liepia jis jai, bet ji nebeklauso. Ji slenka, kaip kurčia.

— Neišeik, aš tau įsakau! — surinka, ir jo sunkus suaižėjęs kumštis dar kartą krenta ant stalo, kaip namų dievo prakeikimas.

Staiga viskas nutyla. Miegamajame pasigirsta dūžtančio stiklo skambėjimas.

Tyla. Mirtina tyla.

Jis atsistoja, įsiklauso, kaip smilkinuose plaka arterijos, kaip uodas prazvimbia pro ausį. Jis mato kylančius plonyčius garų siūlelius iš arbatos puoduko, kurį ką tik laikė žmona apglėbusi delnais. Jis girdi, kaip gėlė brauko virtuvės langą ir ramiai užia šaldytuvo

motoras, bet jis negirdi to šlamėjimo, kurį jis dabar labiausiai norėtų girdėti — jos žingsnių.

— Stefute!... — pašaukia.

— Stefa... — taria balsiai, įeidamas į miegamąjį, ir sustingsta tarpduryje.

Prie lovos guli gniužulėlis moters. Viena ranka užsikabinusi už naktinio stalelio.

— Stefute, kas tau?! — Jis pripuola, kelia ją, deda ant lovos. „Ji tokia lengva ir tokia liauni liko... kas jai?...“ Jis purto jos skruostus, brauko smilkinius.

Jos lūpos truputį prasiveria, nebepajėgdamos nusišypsoti. Plonytė nosis išaštrėja, ir pramerktose akyse sustingusios dvi didelės ašaros. Jos palengva nurieda kamučiais pro smilkinius.

— Stefute, mano Stefute, nubusk!

Jis griebia amoniako buteliuką, pakiša po jos balandį nosimi, jis trina jos kaktą ir jaučia nejaukų šaltį, nustumiantį jo pirštus. Jis priglaudžia galvą prie jos krūtinės — ten taip tylu... baisiai tylu.

Paėmęs jos ranką įsižiūri į pageltusius pirštus — jie nebevirpa, jie bejėgiai guli jo šiurkščiame delne.

— Stefa, aš tave nužudžiau... — staiga surinka, kaip žvėris ir sukniumba ties jos kojomis.

Baisi tuštuma ir juoda naktis prislėgia jį lyg milžiniška skausmo uola. Bet štai akyse sumirguliuoja įvairiaspalvės žiežirbos ir didelis šviesos skritulys artėja, artėja, artėja skleisdamas nepaprastą šilumą. —

...Tolumoje jis mato jauną šypsančią mergaitę, labai didelėmis mėlynomis akimis. Kai ji šypsosi, skruostuose pasirodo tokios dvi žavios duobutės... Ji tiesia jam baltų gėlių puokštę ir jos lūpos šnabžda: „Tau priskyniau tas ramunes, tik tau...“ Jie siekia gėles, pagauna jos mažą vaikišką ranką ir suspaudžia. Ji aikteli ir nosisuka. „Tavo ranka tokia kieta...“ — skundžiasi tyliai ir išnyksta duobutės jos skruostuose.

...Štai jis mato gatvę. Vėjas painioja rudens lapus, neleidžia jiems priglusti prie žemės. Jis plėšia skrybėlę nuo galvos.

Šaltas ir pilkas ruduo.

Jis mato ją tolumoje, skubančią smulkiais žingsniais į jį. Paraudę skruostai apsupti lapės kailio apikaklės, rankos paslėptos movoje, o jos mažytės nosies galiukas paraudęs, kaip Boticelli „Madonos“, bet jau iš tolo jina pamoja, ir kai jiedu susitinka, jos akys, kaip du karšti žiburiukai glosto jo veidą.

Jis paima ją stipriai po ranka, beveik pakelia... „Ai, taip suspaudei...“ — sako ji juokaudama. O jam norisi ją visą suspausti glėbyje ir pajusti ją visą tik jam priklausančią.

Jiedu eina į kiną.

...Vėl tamsa juos glosto. Baisi tamsa ir daug balsų. Ne, tai ne tamsa, tai vėjas staugia dūmtraukyje.

Jis vienas. Jis nori jausti jos šiltą ranką savoje, nori jausti jos visą gležną kūną arti savęs, bet jos nėra. Kur ji?... —

— Ak, taip. Mano žmona ligoninėje. Ji tuojau bus operuojama.

Čia prisimena aitrus vaistų kvapas, kurį pajutus atrodo, kad visi žmonės aplinkui serga. Jam šalta ir kyla didelis nepasitenkinimas, kad tą vėjuotą vakarą jis turi vienas pats užmigti. —

...Bet naktis praėjo.

Pro langą liejasi pavasario saulės spindulių pluoštai. Tuose pluoštuose jina, kaip ką tik pražydusi gėlė, stebėtinai gležna, permatoma, tarp mezginių paskendus. Jos sunkūs kaštaniniai plaukai švyti vario atspindžiais, ir akys panašios į ką tik prasiskleidusį lino žiedą. Jose žaidžia džiaugsmas už lango siūbuojančių beržų žirginėlių. Ji moja ranka: — „Ateik arčiau“, —

prašo, — „pavedėk mane iki lango...“ Jis paima ją ant rankų ir neša ten. Ji tokia lengva, kaip gali būti tik kūnas, praradęs savo materiją. Ir jam darosi baisu, nes jis nori pajusti, kad tas kūnas dar pilnas gyvybės, ir jis stipriai priglaudžia ją prie krūtinės. Ji aikteli: „Atsargiau, Antanėli, žaizda dar ne visai užgyjusi...“ — „Atleisk, balandėle, aš visai buvau pamiršęs...“ — sako jis, švelniai glostydamas jos plaukus. O ji, vos galėdama pastovėti greta jo, braukia delnu, kaip vėsiu lapeliu jo skruostą ir šnibžda: „Nieko, nieko... praėjo...“ —

...Ir štai miškas. Tamsus drėgnas miškas.

Jis iškinko arklį ir pririša po medžiu pasiganyti. Jinai iššoka iš vežimo ir juokiasi: — „Žiūrėk, kiek mėlynių!...“

Suradusi puoduką, iš kurio jiedu gerdavo vandenį pakeliui, ji renka uogas, ir bežiūrint jis pilnas sultingų mėlynių. — „Atsigaivink, Antanėli...“ — ir ji paduoda jam puoduką, o pati meta sau uogas tiesiai į burną, ir kai ji šypsosi, jos dantys visai mėlyni ir lūpos mėlynos.

...Ak, kada jis matė tokias pajuodusias mėlynas lūpas?... — Taip, taip... tada, kai po antros operacijos, ji gulėjo baltame kambaryje, baltoje lovoje, visa balta — tik pusiau praviros lūpos buvo mėlynos ir baisiai šaltos...

Ir jis mato ją renkančią miško gėles. Suradusi viržių kupstelių, ji tyliai sako: „Tai liks paskutinis atsiminimas iš gimtojo miško...“ Ir šluostydama vogčia akis, ji prisiglaudžia prie jo, kaip vaikas prie motinos.

...Svetimoje šalyje sunku pritapti.

Jiedu važiuoja iš vieno miesto į kitą, gyvena viešbučiuose, samdytuose kambariuose. Jos liga aštrėja, bet vis dar nėra pinigų gydytojui sumokėti.

Dažnai jis grįžta namo pavargęs ir nori poilsio, nori išsiblaškyti, nueiti su žmona į kiną, bet ji vis atsiprašo, ir jis lieka namie.

„Ligonis, tik ligonis. Kada ji pagaliau atsigaus?“ — Jame kyla nepasitenkinimas.

... — „Pagaliau gavau gerą darbą!“ — šaukia jis vieną dieną įeidamas pro duris.

— „Kokią?“ — jinai visa dega smalsumu.

— „Man pavesta didžiulė statyba vieno garažo. Valio!...“ — Jis apsuka ją daug kartų. — „Stefute, baigėsi mudviejų vargai!“

— „Bet ar tu sugebėsi? Juk niekada nedirbęs prie statybos...“ — Ji šypsosi abejodama.

— „Aš viską sugebu, kai reikalas prispiria. Nejaugi tu manim abejoji?“ — ir jis persmeigia aštriu žvilgsniu jos linines akis.

— „Ne, nė kiek, tik...“ — Bet jis neduoda jai užbaigti kalbos, pagavęs ją suka, suka, kol ji apsvaigsta ir krenta ant kėdės vos atgaudama kvapą. „Tai mano žmona, vyru abejoja!“ — šaukia jis kvatodamas.

...Ir taip nušvito jų dienos.

P pinigų buvo viskam užtektinai. Jie įsigijo nuosavus namus, įrengė juos pagal jo skonį, ir taupė jo atneštą uždarbį. Jisai priprato išeiti su draugais. Jų dabar radosi daug ir visokių. Jis vis dažniau praleisdavo vakarus restoranuose, ar lošdamas kortomis. Namuose nuolat būdavo svečių. Būdavo ir kuo pasivaikinti. Jis mėgo geriausią konjaką ir reikalaudavo, kad jo visada būtų indaujoje.

— „Tu gali susirgti, negerk tiek“, — prašydavo jina, slėpdama butelį.

— „Nebijok, negailėk savo vyrui malonumo. Duok bent atsidėpti nuo tavo ligų!“

Tie žodžiai, kaip kruša kapodavo jos pečius ir ji sulinkusi išeidavo iš kambario.

... Vieną dieną jis pasijuto blogai. Skausmai raižė vidurius ir karštis pakilo. Jam buvo sunku atsikelti iš lovos.

Tyli, kaip ištikimas šešėlis, jinai slankioja po kambarį, ruošia arbatą, paduoda vaistus. Paskui gydytoją kviečia.

Ji valandų valandomis sėdi prie jo lovos ir glosto jo galvą, glosto sausa nuo karščio ranka. Jis jaučia ant savo skruosto jos ašarą.

Jis netenka darbo. Santaupas praryja ligoninės ir gydytojai. Pasveikęs jis lieka irzlus ir piktas. Draugai – lyg vėjo nupūsti išnyko. Jis panori savarankiškai skintis kelią, bet visi sumanymai dar labiau juos gramzdina į vargą. –

... Metai vejasi metus, ir jiedu sensta.

Jos kaštaninėje šukuosenoje atsiranda vis daugiau sidabrinių pluoštų ir apie akis laiko skaptuku įbrėžtos smulkios raukšlės. Ji praranda savo lieknumą ir jos krūtinė įdubusi.

– “Sulinkai, Antanėli...”, – taria jinai, glostydamą jo pečius.

– “Ne iš gero”, – atsikerta aštriai.

– “Ne iš gero...”, – pakartoja ji atsidusdama.

... Jis vėl važinėja po įvairius miestus, griebiasi pripuolamų darbų. Jinai išnuomoja savo namuose kambarį. Tai yra jos pajamos, ir jas papildo siūdama po nioms sukneles.

Palengva jos veidas įgauna gelsvą spalvą ir akys vis

giliau skendėja juodose duobėse. Jis vis dažniau ją randa lovoje, ar minkstasuolyje susirietusią, šiltai apsitulojusią. Tai yra lyg pasityčiojimas, kai jis aplinkui mato tiek jaunų sveikų moterų, taip daug žadančiais žvilgsniais! –

Bet jis pastebi, kad ji pasidažo pamėlusias lūpas, kad jam patiktų, ir puošiasi tais skurdžiais rūbeliais, kuriuos ji taip rūpestingai saugoja spintoje, kad tik prieš jį dailiau atrodytų... Ak, jam darosi jos begaliniai gaila, kaip mažos visų užmirštos našlaitės!

Tada jis stengiasi būti jai švelnus ir geras. Jis jai pasakoja savo naujus sumanymus, vis žadėdamas, kad štai sekanciais metais jiems jau būsią geriau gyventi. O jinai blankiai šypsosi, linguodama galvą ir glostydama jo pražilusius plaukus.

– “Ji tokia nežemiškai kantri. Ar atstotų ją kita pasaulyje moteris?... ” –

... Staiga kieme gailiai sustaugė šuo.

Jis pasipurtė, pašoko, atmerkė akis. Prieš jį gulėjo sustingęs lavonas, pusiau pravertomis akimis, lyg nespėjęs nusišypsoti.

– Stefa!...

Pakilęs vėjas atplėšė verandos duris, siubtelėjo, pagavo baltai švytinčią gėlę ir nulaužė jos liauną stiebelį. Žiedų kekė nulinko prie žemės ir du rasos lašeliai tyliai cvanktelėjo, atsimušdami į šaltą grindų akmenį. – – –

LIETUVĖ VERPĖ, AUDĖ NUO AMŽIŲ

K. DR. J. MATUSAS

*Man nereikia šokėjėlės,
Tik man reikia audėjėlės!*

Ši labai nuotaikinga ir labai graži liaudies daina išreiškia tėvo rūpestį apie “mažą sūnytėlį”, o motinos – apie “mažą dukrytėlę”. Čia kaimietė iškelia apskritai lietuviškos moteris vieną kasdieniniam gyvenimui patį reikalingiausią ir kultūriškai patį svarbiausią užsiėmimą. Mes šiame rašiny paliksimė nuošalyje visas lotyniškas, vokiškas ir slaviškas citatas, o remsimės tik pačiais faktais. Taip lengviau paaiškės pats verpimo ir audimo darbas, atseit, kaip jis paliudytas Lietuvos istorijoje.

Kad Lietuvoje verpta ir austa keli tūkstančiai metų prieš Kristų, parodo archeologiniai arba proistoriniai radiniai. Iškasta akmeninė rankinė varpstė, taip pat austos medžiagos gabalai. Nors pastarosios rūšies faktų labai ir labai maža (mat, audimas žemėje pūva), tačiau tai nemažina paties liudymo. Dėl sakyty aplinkybių ji net padidina ir padaro dar svarbesnį.

Be archeologinių audimo darbo radinių, rastų žemėje, yra daugybė įdorymų, kurie išliko per amžius ir šiandien yra gyvi. Jie beveik tokio pat senumo, kaip anieji. Tai lietuviški žodžiai bei terminai, susiję su verpimu ir audimu. Begalo svarbu ir įdomu, jog jie grynai lietuviški. Vadinasi, lietuviškos moteris tų dalykų neišmoko iš kitų tautų, nes tuo atveju paprastai pasisavinama svetimos kalbos terminai. Pvz., vokiškas *Rad* (tekis) yra aiškiai iš lotyniško *rota* ir rusiškas *jagdaš*

– iš vokiško *Jagdtasche* (medžioklinis odinis krepšys). Rusiškas *dyšlo* – iš vokiško *Deichsel* (vežimo rodiklis) ir lenkiškas *cegiel* – iš vokiško *ziegel* (plyta). Rusiškas *rajon* – iš atitinkamo prancūziško žodžio (sritis, apskritis). Neįsisažmoninus tokių kalbinių faktų ir remiantis politiniais sumetimais, kartais įvyksta juokingų dalykų. Iki II Pasaulinio karo pabaigos komunistinės valstybės augščiausi pareigūnai vadinta komisarais, tur būt, kad pabrėžti skirtumą nuo nekomunistinių kraštų ministerio. Tuo tarpu šiuodu abu terminai yra lotyniški. Ir minister toje kalboje reiškia nei daugiau, nei mažiau, kaip tarnas. O komisaras (lot. *commissarius*) pažymi įgaliotinį, vadinasi, augštesnį bei poniškesnį pareigūną. Turbūt, iš dalies dėl to po karo komisaras pakeista ministeriu (visoje Sovietų Sąjungoje, taipgi ir Lietuvoje). Dar leiskite apie “buržujų”, kuris komunistinėje teorijoje ir praktikoje reiškia išnaudotoją, atžagareivį, atsilikėlį. Tuo tarpu tai prancūziškas žodis, kuris reiškia nei daugiau, nei mažiau, kaip “miestietis” ir šia prasme ir dabar vartojamas tos kalbos kraštuose (Prancūzijoje, Belgijoje ir, iš dalies, Šveicarijoje). “Buržujus” (rus. *buržu*) prancūziškai rašoma “bourgeois” (ištariama “buržua”) ir kilęs iš “burc” (sutvirtintas miestas). Atitinkamas angliškas “burgess” reiškia pilietį. Kuomet Jungtinės Valstybės buvo Anglijos kolonija, Virginijos atstovų rūmai vadinosi House of Burgesses. Pagaliau, dabartinis “komunistas” nėra savas jokiai modernei kalbai, o turi prasmę ir padarytas iš lotyniško *communis* (bendras) ir iš čia perėjęs į pran-

R. Matozonytė - Ingelevičienė

Portretas ponios S.

cūzų ir italų kalbas. Prancūzijoje, Italijoje ir Belgijoje commune yra mažiausias administracinis vienetas. Kat. Bažnyčios komunija, turbūt, yra seniausias atvejis, kuomet tas lotyniškas žodis buvo pavartotas šiokios tokios bendruomenės prasme.

Na, bet reikia grįžti prie lietuviško verpimo. Verpti, verpalas, verpstė ar varpstė — viskas originališkai lietuviška ir pagal lietuvių kalbos dėsnius (vokiškas spinnen yra esmingai susijęs su anglišku to spin). Iš pradžių verpimas buvo atliekamas rankiniu būdu su varpste (angl. spindle). Tą pirmąjį būdą ir reikšmę reflektuoja iki paskutinių laikų išlikęs pakulų ar linų verpimas virvėms (susuktas produktas ir čia, kaip ir ten, vadinamas verpalu). Kuomet atsirado verpiamasis ratelis, t.y., mechaniškas įrengimas, sukamas koja? — Manytumėm, atsakymą randame tame pačiame „rate-lyje“ (tai paprastas dabartinis terminas). Mat, jis aiškiai yra iš vokiško Rad (o tas iš lot. rota). Atrodo, jį galima kelti į XIII-tą šimtmetį, kuomet lietuviai suėjo į kontaktą su vokiečiais Livonijoje (dabartinėje Latvijoje ir Estijoje). Lietuviai originališkai dabartinį tekinių ar „ratą“ bus vadinę skridiniu, kas bus matyti, kalbant apie audimą.

Verpalai ant lankčio sulenkiami į tolka. Ši turi pažymėtas perdalas, kas vadinama posmais. Beje, posmų verpalai yra gijos. Kaip matome, vardai grynai lietuviški, ilgainiui imti vartoti daugeliu perkeltų prasmų (rašto ar straipsnio posmas, galvojimo gija). Kadangi lanktis, tai jo sukamoji dalis iš pradžių buvo turėjusi lanką (nuo lenkti), nors dabar ji iš sukaltų gabalų.

Paskui tolka užmaujama ant vytuvų, kuriems besisukant, gijos apšivynioja ant rekečių ar reketukų (du nauji lietuviški terminai!). Nuo tų jos apmetama ant

mestuvų ir ilgos juostos pavidale sudaro vadinamus apmatus būsimam audimui.

Audžiama staklėmis (forma analogiška su replėmis, žirkėmis, žnyplėmis). Staklių dalių ir pridedamų audimo įtaisų — visas lietuviškas būrys! Velenas, svarstis, pakoja, muštuvai, nytyš, skietas, skridinėliai, spyriai, šaudyklė, šeiva. Ir nyčių akys, skieto dantys, skridinėlių pasaitai... Čia verta kai ką pasakyti apie skridinėlius ir šaudyklę. Skridinėliai yra mažybinių formų nuo skridinių. Mums atrodo, tai originalinis terminas tam, kas dabar vadinama tekiniu ir „ratu“. Manytume, jog tekinis padarytas iš tekinti, atseit, nuglūdinti ir, kai kuriais atvejais, paaštrinti. Tai specialiai taikoma verpiamųjų ratelių ir panašių mechaninių įtaisų dirbėjams, kurie, svetimų kalbų įtakoje, kaime paprastai vadinami „tekoriais“ (lenk. tokarz). Na, o tie rateliai ir, savaime suprantama, jų dirbėjai bus atsiradę tik 13-14 šimtmečiu, kadangi anksčiau buvo tik varpstė. Kadangi „tekoriai“ kartais dirbdavo ir vežimų riedamąsias dalis (nors paprastai tai račių darbas), tad su tuo žodžiu ir gal su tekinti bus susijęs ir mūsų tekinis (nors negalima guldėti galvos, jog tai ne dirbtinis terminas). Tuo tarpu skridinis ir skridinėlis (siauras, apie ašį besisukęs medžio griežinys), sukasi aplinkui (audimo procese, pakeliant ir nuleidžiant nytis) yra suformuotas pagal lietuvių kalbos dėsnius (iš skriesti). Dėl to jis bus pirmąsias terminas.

Šaudyklė tai medinis labai siaurais galais lovelis, kuris peršaujamas, t.y., greitai permetamas per audimo vadinamas žiotis. Tai vienintelis gyvojoje kalboje ir daiktinėje praktikoje išlikęs žodis, kuris patsai ar jo moderninė modifikacija (šautuvas) panaudota šaunamam ginklui išreikšti. Ir šaudyklė ir skridinis labai seni. Ir grynai lietuviški. Išlikę tik audimo procese. O tai moterų darbas. Vadinasi, lietuviškas moters nuopelnas, kad tuodu nuo amžių lietuviški žodžiai išliko dabarčiai.

Jau minėjome daug terminų, susijusių ir išlikusių verpimo ir audimo procesuose. Dar jų yra paruošiant pačią apdirbamąją medžiagą. Vilnos nuo avių *kerpama avikirpėmis žirkėmis*. Paskui jos *skalbiama*. Po to, *kedinama*, ir *karštuvais karšiama*. Pagaliau, sutapdoma į *kuodelius*. Tai visa vilnoniam audimui austi. O *marškoniam* — paruošimas dar sudėtingesnis. Linai suraujama *saujomis*. *Numušus* grūdėlius, jos *klojama ar mirkoma linmarkose*. Paskui, išdžiovinus, *minama mintuvais*. Bematant, vyrai stagarų pluoštus *sulaužo*, o merginos *išbraukia*. Po to, jos *bruka bruktuwėmis*, kartas nuo karto *saujas supašydamos*. Toliau, *šukuoja* ant medinių ir geležinių *šepečių*. Tuomet švelnutis produktas susukama *grįžtėmis*, o verpimui išplėtojama *kuodeliais*.

Nors jau kelis kartus minėjome, bet dar kartą paabrėšime šią nepaprastą verpimo ir audimo aplinkybę, — čia visi, o visi terminai iki kūno ir kraujo lietuviški, vadinasi, kaip jie gimė ir susiformavo lietuviškos moters sąmonėje prieš amžių amžius. Terminai tokie ypatingi ir skirtingi, jog jie (tolka, grįžtė, kuodelis) lietuviška forma, nors rusiškais raidėmis, įdėta į senovinę baltgudžių kalbą rašytus dokumentus (Lietuvos Metrika, K. Jablonskio „Lietuvos Archyvas“ ir „Lietuviški Žodžiai etc.“).

Vilnonis audimas nuo senų senovės buvo veliamas, kas matyti iš termino lietuviškumo. Iš pradžių velta rankiniu būdu (ant kočiojamos karbuotos kultuvės ar kruopų grūstuvėje). Suveltas audimas buvo milas. Bet jis užmena mįslę, mat, tam pačiam reikalui yra grynai lietuviškas veltinis (dabar, tik daugiskaitoje, ir reikiama iš vilnų suveltą apavą, kuris gali atstoti odinius batus). Kadangi yra milvelis (malūnas pritaikytas veli-

mui), tai, mums išrodo, milas yra vėlesnio kilimo ir gretinamas su anglosaksiniu malūno terminu (angl. mill, vok. Muehle). Vadinasi, šis terminas bus atsiradęs, kai pradėta velti vandeniniuose malūnuose. Tai įvyko ne vėliau, kaip 14-to šimt. viduryje ir galutinai įsigyveno 16-me. Vandeniniai milveliai išliko iki 20-to š. pradžios. Suvalkijos panemunes aptarnaudavo Silkinės milvelis, esąs ant upelio maždaug ties Vilkija. Milas velta visą parą, ir išėidavo tokis storas ir standrus, jog būdavo sunkiai perlyjamas. Tai standartinė medžiaga (paprastai balta) vyrų ir moterų apsiaustams arba palatams iki 19-to šimtmečio vidurio. Žinoma, turime galvoje kaimą. Nors, apskritai, paėmus, tai tinka taip pat ir bajorams ir miestiečiams.

Įdomu, jog audžiamosios dirbtuvės Lietuvoje paliudyta gana anksti. Pagal J. Kolaczowskio 1888 m. veikalą apie Lietuvos–Lenkijos pramonę, Vilniuje jau 15-me š. būta “milo dirbtuvės”. Pagal tą patį šaltinį, 17-me š. čia austa net aksomas (angl. velvet). Dar daugiau, ano meto visuose rytų Pabaltijo kraštuose (įskaitant ir Lenkiją) tokios audyklos paliudytos tik Vilniuje ir Dancige. Tame amžiuje Vilniaus aksomininkai net turėjo savo gildę arba cechą. Ar Vilniuje aksomas austa prieš 17-tą š., negalima pasakyti, nors tai nėra negalima, kadangi, kaip rašė Anglijos pirkliai, 16-me š. šilkas austa net Rusijoje. Bet Lietuvos sostinėje šilkinė medžiaga buvo dažnas reiškinys. 1393 m. Jogaila pasiūdino Vytautui aksominį drabužį. 1477 m. Kazimieras Jogailaitis Trakuose apdovanojo Venecijos pasiuntinį Contarinį irgi tokiu (anuomet aksomas ir adamaskas-damaskas reišė apskritai šilką). Zigmantas Senis 16-to š. pradžioje taip mėgo aksominį apsiaustą, jog su juo važiuodavo ir medžioti.

Apie audyklas Lietuvos miestuose, kaip matėme, užsimenama jau 15-me š. Nors tiesioginių liudymų trūksta, bet, reikia manyti, jos veikė ir tobulėjo taip pat 16-jame. Sakysime, tokiam Vilniuje 1547 m. aiškiai kalbama apie amatininkus siuvėjus. Kaip matyti iš Valakų Nuostatų, jų buvo ir dvaruose. 17-me š. yra žinių apie specialias audyklas Vilniuje ir Kaune. Šiame mieste austa ir marškoniniai audimai, vadinasi, iš linų. Mat, gildės antspaude vokiškai įrašyta “Leinwebber”. 18-tas šimtmetis tai Lietuvos audimo pramonės

suklestėjimas. Buvo trys didžiuliai centrai – Gardine (Tyzenhauzo), Kraslave (Platerio, Latvijos pasienyje) ir Rožanoje (Sapiegos, Naugarduko apskr.). Dviejuose pastaruosiuose austa ir aksomas. Pagaliau, visame krašte dvaruose būta mažesnių audyklų. Polosnos dvare (7 km. nuo Nesvyžiaus) veikė net pranciškonų abitų gelumbės audykla (Radvilų subsidijuojama). Ją mini savo veikale jau sakytas Kolaczowskis.

Tas autorius mažesnių audyklų paplitimą Lietuvos provincijoje 18-19-me š. sieja su anglų audėjų čia apsigyvenimu. Mums atrodo, jie čion buvo atsikraustę daugiausia dėl religinių persekiojimų jų tėvynėje Anglijoje. Būtent, 16-17-me š. Visą eilę tokių imigrantų jų originaliais angliškais vardais išskaičiuoja vysk. Valančius savo garsioje “Žemajtiu Wiskupistėje”.

Apie Lietuvos audyklas ir audimus yra nepaprastai įdomus liudymas iš 1557 m., atseit, anglų, kurie per kokius 500 metų iki dabar yra didžiausi audimo specialistai. Kątik (1555) įsteigė prekybos bendrovę “Moscowie Company”, jie duoda savajai Maskvos kontorai, štai, kokį uždavinį: “Praneškite mums, kokios rūšies vilnonius audimus pristato Rusijai vyrai iš Rygos ir Revelio, taip pat lenkai ir lietuviai, ir atsiųskite tų dalykų pavyzdžius”. Kadangi šis tekstas kontinentalinės Europos istorikams nežinomas, čia dedame jo anglišką originalą: Certifie us what kinde of wollen cloth the men of Rie and Revel, and the Poles and Lettoes doe bring to Russia, and send the skantlings of them (Richard Hakluyt, Principal Navigations, II, 383). Vadinasi, prileidžiama Lietuvos audinių eksportas į Rusiją. Žinoma, reikėtų konkretesnių įrodymų. Bet negalima neigti tokio reiškinio galimumo. Juoba, kad Vilniaus audėjai dar keliasdešimt metų prieš 1597 m. buvo susiorganizavę į atskirą gildę, vadinasi, jų buvo bent keliolika. Šis faktas paliudytas 1884 m. išleistame rusiškame “Rinkinyje Paleografinių Nuotraukų nuo Senovės Raštų ir Dokumentų”. Šie rusiški ir anie angliški šaltiniai buvo nežinomi Kolaczowskiui, kuris prieš 70 metų yra parašęs geriausią Lietuvos ir Lenkijos pramonės istoriją. Apskritai, besigilinant į mūsų krašto senovę, iškyla daug naujų ir labai reikšmingų dalykų Lietuvos senovinei kultūrai.

DANUTĖ PASKEVICIUTĖ

NEFRITO BRANGAKMENIS

*Senas kinietis rašė teptuku pergamente,
Senas kinietis mėlyname apsiauste.
Ir jo galva linkčiojo su kiekvienu brūkšniu,
Jo veidas buvo sausas ir geltonas,
Kaip išdžiūvęs pergamentas,
pilnas juodų brūkšnių...*

*Ant lango stovėjo rytietiška vaza,
Pilna tokių pat senų, išdžiūvusių gėlių,
Geltonų ir oranžinių kaip kiniečio veidas.
Ir vabiri gulėjo nefrito gabaliukai,
Žali palšuos kinietiškos arbatos garuose.*

*Kiniečiai statosi namus riestais stogais,
Kad demonai, beslysdami žemyn, toli nukristų
Ir nesužeistų jiems širdžių.
Kiniečiai tiki nefrito akmens galia
Ir laukia iš jo laimės, ilgo amžiaus ir sveikatos.*

*O aš tada stovėjau ten siauroj, senoj gatvelėj
Pavasarinio lietaus sriaute kinietiškoje miesto dalyje.
Ir ten tada verkiau dėl nelaimingos savo meilės
Ir brangakmenio niekad nežadėtos laimės.*

*Tas minkštas vakaro lietus išplovė man akis,
O kriokdamas vanduo nusinešė gatvę
Ašaromis ir širdim išlietą mano skausmą
Prie senos, nežinomos kiniečių arbatinės lango.*

*Senas kinietis laimingas vilgė teptuką rašale,
Senas kinietis mėlyname apsiauste.
Nefrito dovanotu ilgu amžium
Jis rašė pergamente sustingęs ir ramus.*

*O aš tenai kentėjau dėl nežadėtos laimės...
Pavasario lietus man plovė gūsiais plaukus.
Stovėjom šaligatvyje abu: sušlapę, išsišiepę
Mano demonas ir aš.*

• VAIKO AUKLĖJIMAS

Veda D. Petrutyte,

Adresas: 3721 W. 65th Street, Chicago 29, Ill., USA

VAIKAI, GAMTA, IŠKILOS. ATOSTOGOS

D. PETRUTYTĖ

Vaikas — ne „žmogiukas“

Būtų labai gražu, sveika ir išmintinga, jei tėvai, planuodami kur ir kaip praleisti atostogas, arba darydami, kad ir trumpas išvykas, pagalvotų ir apie vaikus bei jų domesio (intereso) sritis.

Dažnai, kas suaugusiems yra gera, smagu ir miela, tai vaikams esti ne-naudinga, žalinga ir net kenksminga. Tokie ir panašūs nesupratimai vyksta todėl, kad mes į vaiką žiūrime kaip į „mažą žmogiuką“ iš kurio, tariamės, galį reikalauti, kad jis taikytųsi prie mūsų, o ne mes prie jo. Arba, tiesiog, negalvodami apie vaiką kaip skirtingą būtybę, turinčią savitą gyvenimo planą ir dėsnius, darome taip, kaip mums atrodo gera. Štai, čia ir susiduriame su būtinu reikalu pažinti vaiką ir vaikystės būdingus požymius, kurių nežinodami darome stambias klaidas ir tuo būdu, kad ir nenorėdami, ir to nenumanydami žalojame vaiką asmenybę, užkirsdami normalų ke-
lią gražiausios Dievo dovanos — inteli-gencijos vystymuisi.

Iš tikrųjų, vaikas yra, pilna žodžio prasme, ŽMOGUS. Tik iki 7 m. amž. jis pagrindiniai skiriasi nuo suaugusio žmogaus. Todėl jam yra reikalingos ir kitokios gyvenimo sąlygos, kur būtų respektuojami dvasios įsikūnijimo dės-niai. Gana dažnai gali būti taip, kad kas mums reiškia poilsį, atsigaivinimą bei smagumą, vaikui gali būti didžiau-sias nuovargis ir kančia. Pvz., ilgos kelionės automobiliuose, nuolat besi-keičią vaizdai, vis naujos trumpalaikės vietovės, nauji žmonės — mažam vai-kui ne tik neteikia poilsio, bet jį fiziškai ir dvasiškai vargina. Taip pat neigiamai veikia mažą vaiką ir il-gos valandos, kurias tėvai paprastai praleidžia paplūdimiuose. Nuo saulės kaitros ir nuolatinio mirkymosi van-denyje, vaikai dažnai pasidaro nervin-gi, pikti, įnoringi — tai vis nuovargio ir nervinio išsisėmimo ženklai. Pats tinkamiausias laikas pabūvoti su vai-kais paplūdimyje būtų nuo 9-11 val. iš-ryto ir nuo 4-6 val. po pietų.

Planuojant trumpas išvykas, reikė-tų kelis kartus vykti į tą pačią vietą. Parinkimas vis naujų vietovių blaško vaiko dėmesį ir slopina normalią inteli-gencijos formavimosi eigą.

Jei vaikas, po atostogų ar išvykų į gamtą rodo nuovargį, kuris reiškiasi irzlumu, verkšlenimu, nepasitenkini-mu, tai ženklas, kad tariamas poilsia-vimas neatitinka vaiko dvasios porei-kių. Bendrai paėmus, dviejų savai-čių atostogos priešmokykliniam vaikui yra pertrumpos, nes per tą laiką vai-kas teįstengia susipažinti su nauja ap-linka ir apsiprasti su naujomis gyve-nimo sąlygomis. Kol vyksta prisitaiky-mas, tol negali būti kalbos apie po-ilsį ir nuotaikingą gyvenimą. Todėl reikėtų stengtis sudaryti tokias sąly-gas, kad vaikai galėtų paatostogauti bent 4 savaites.

Prasmingi užsiėmimai

Gamtą yra nepamainomas veiksnys vaiko auklėjime. Kaip kiekvienas au-galas natūraliai linksta į šviesą, taip kiekvienas vaikas veržiasi į gamtą. Gamta visuomet teigiamai ir rami-nančiai veikia vaiko dvasią. Tik, deja, jos reikšmė bei įtaka, vaiko intelligen-cijos brendimui ir bendrai jo dvasinei plėtotei, nėra pakankamai vertinama.

Vaikui, kaip žmogiškai būtybei, ne-pakanka vien gryno oro, saulės ir van-dens, (kas daugiausia patenkina kūno reikalavimus), bet jam būtinai yra reikalingi prasmingi užsiėmimai, o vy-resnio amžiaus vaikams — organizuoti žaidimai, kad patenkintų besiplėto-jančios dvasios poreikius.

Prasmingi užsiėmimai yra tokie už-siėmimai, kurie įgalina vaiką stebėti, tvarkyti nedarnius savo judesius, stip-rinti raumenis ir valią, siekiant vis didesnio tobulumo bei grakštumo veiksmuose. Prasmingų užsiėmimų dė-ka ugdomas vaiko savarankiškumas, kuris veda vaiką į drausmingumą. Šito-kiu būdu labai sparčiai plėtojasi vai-ko sumanumas bei protinis pajėgumas. Dvasiniam vaiko gyvenimui įėjus į normalią vagą, tuojau apimsta jo ner-vai ir dingsta įkyrus nuovargis, kuris paprastai atsiranda, kai nėra darnumo tarp fizinio ir protinio veiklumo.

Organizuoti žaidimai irgi priklauso prie prasmingų užsiėmimų, kurie la-bai reikalingi ir naudingi vaikams nuo

6 m. amž. Tai nėra sportas, kurio tiks-las tampriai susijęs su noru nugalėti ir laimėti. Organizuoti žaidimai padeda ugdyti socialinius bei visuomeninius jausmus, kurie tame amžiuje jau pra-deda reikštis. Jie ugdo pagarbą bei užuojautą silpnesniam, aukos bei ties-os dvasią ir sugebėjimą ne tik paklus-ti vadovui, atsieit autoritetui, bet mo-kėjimą ir pačiam vadovauti. Tai ide-ali priemonė, teikianti malonią progą vyresnio amžiaus vaikams bei paaug-liams susipažinti su visuomeninio gy-venimo įvairiomis formomis ir jų iš-gyvenimais.

Tokie žaidimai, planingai vedami, atitrauktų vaikus nuo organizavimo gaujų, kurios imasi žalingų ir ardan-čių veiksmų, einančių iki žiauriausių kriminalų. Į jas vis skaitlingiau ima jungtis ir mūsų lietuviškasis atžalynas. Jau laikas būtų suprasti, kad gražio-mis kalbomis arba grasinimais žmo-gaus neišauklėsi nei visuomeniškai, nei tautiškai. Kaip kūnas yra reikalingas tam tikro, o ne bet kokio maisto, ly-giai taip pat ir dvasia yra reikalinga ne bet kokių beprasmiškų užsiėmimų, bet turinčių, giliai prasmingų, kurie psichologiškai atitiktų gyvenamojo plėtos laikotarpio poreikius, padėda-mi išugdyti reikalingas dvasines funk-cijas. Kuo labiau žmogus-vaikas yra izoliuotas nuo gamtos, nuo artimo są-lyčio su ja, tuo greičiau jo dvasia iš-krypsta iš normalių žmogiškumo ribų.

Kokias vietas rinktis atosto-goms, turint galvoje vaiką ir jo domesio sritis

Pirmiausia išsidėmėtina, jog prieš-mokyklinių ir mokyklinių vaikų do-mesio sritys yra labai skirtingos.

Priešmokyklinis vaikas mėgsta inty-mumą, ramumą, vienodumą. Jo visas dėmesys sutelktas ties pačiu savimi ir artimąja aplinka: žmonėmis bei daiktais. Organizuotas veikimas jo ne-domina, tačiau vienatvė jį irgi slėgia. Jam yra reikalinga bent šiek tiek pa-ruošta aplinka, kurioje būtų bent ke-lios priemonės prasmingam jo veiki-mui.

Organizuoti žaidimai arba imitaci-niai, kurie saisto jo individualybę iš-viršiniaus nuostatais, mažam vaikui netinka. Jį patenkina tik tokia aplinka ir tokie užsiėmimai, kurie įgalina in-dividualiai veikti ir plėtoti savo sava-rankiškumą.

Išsidėmėtina, kad tokius vaikus ban-dant įjungti į vyresniųjų vaikų žaidi-mus, susilaukiama neigiamų išdavų. Toks vaikas paprastai nepritampa, ima pykti ir ožiūotis. Iš to nėra naudos nei vieniems, nei kitiems vaikams.

Sešerių metų amž. vaikas jau yra įžengęs į visai skirtingą gyvenimo lai-kotarpį — tai antroji vaikystė, kuri tęsiasi iki 12 metų. Jis dar vaikas, bet visai skirtingas nuo pirm buvusio. To-dėl ir jo domesio sritys tampa visai skirtingos. Dabar jis nori platesnės ir įvairesnės aplinkos. Savim, savo as-meniu jis mažai besidomi. Dabar jis jau nori organizuoto gyvenimo su tokio pat amžiaus vaikais. Jis nori atsakingų pareigų, sudėtingų uždavinių ir gerai organizuotų žaidimų — su aiškiomis ir griežtomis taisyklėmis. Nori pats va-dovauti, bet lygiagrečiai stengiasi pa-siduoti vadovavimui. Šitame amžiuje vaikai trokšta veiklos, kur vienas auko-jasi už visus, o visi už vieną.

Šitie vaikai domisi nebe tiek daik-tais ir jų kokybėmis, kiek jų priežas-

Jaunos iškylautojos...

tingumu, pasaulio santvarka, jo egzistencija.

Turint visa tai galvoje, geriausia vieta atostogoms su vieno ir kito amžiaus vaikais, tai kaimas ir ūkis su gyvuliais, miškeliais bei vandeniu. Šitokioje aplinkoje ir didesni ir mažesni vaikai labiau negu kur kitur, atras savo amžiui reikalingų užsiėmimų. Patartina būtų kelioms šeimoms burtis į vieną vietą. Išmintingai susiorganizavus daug lengviau būtų galima užimti vaikus ir patiems geriau pailsėti.

Vaikai niekuomet neturėtų būti palikti vieni. Jie nuolat yra reikalingi vadovo, kuris, išmintingai vadovaudamas, padėtų įprasmiti kiekvieną jų žingsnį bei judesį. Vaikai palikti vieni dažniausia tuščiai išeikvoja savo energiją, nuvargsta nuo netvarkingų žaidimų ir beprasmiško judėjimo ir metasi į siautulingą dūkimą, kur protas visiškai išsijungia ir vaikas negali būti atsakingas už savo veiksmus.

Kaip maži, taip ir dideli vaikai labai mėgsta ilgus pasivaikščiojimus. Stiprus ir sveiki 2-jų m. amž. vaikai gali nueiti po kelias mylias. Šiuo atveju norėdami patarnauti vaiko inteligencijos normaliam plėtojimosi vyksmui, turėsime apsisąvoti kantrybę ir ištvermę. Vaikai eina ne taip kaip mes. Patsėjimas jiems yra tikslas. Jie eina, pritupia, pabėga, atsisėda, viską stebi, iš visų pusių apžiūrėdami; ilgai tyrinėja koki akmenėlį ar žolelę, dalijasi įspūdžiais, daug klausinėja.

Jeigu mes imsime nekantrauti, jį skubinti ar lėtinti; jeigu nekreipsime dėmesio į jo klausimus, palaikydami juos menkaverčiais ar bandysime paviršutiniškai jį juos atsakinėti, tai vaikas greit ims rodyti nuovargio bei nepasitenkinimo ženklus.

Išnaudokime kiekvieną progą

Kaimo aplinkoje vaikai turėtų daugiau laisvės tyrinėjimui, stebėjimui ir betarpiam gamtos reiškinių pažinimui. Tik ir čia neapdairiai nevaržykime vaikų. Lietuviai lyjant, neuždarykite vaikų tarp keturių sienų, bet leiskite juos laukan pasidžiaugti sodriais lietaus lašais. Nedrauskiu jiems pabradyti ir pasitaškyti po balas. Leiskite basiems pabėgioti po rasotą pievą, palaipioti po medžius, pakopinėti stambiais skardžiais. Neverskite rytais vai-

Montessori, Tarptautinės Montessori dr-jos generalinis sekretorius, atsiuntė Psicho-pedagoginių Montessori priemonių parodos atidarymo proga dr. Mario sveikinimą ir gėles M. Varnienei, kurias įteikia AL Montessori dr-jos pirmininkė D. Petrutytė.

Nuotr. VI. Juknevičiaus

kų ilgai miegoti, o vakarais vakaroti.

Taip pat nereikėtų praleisti progos jos neišnaudojus vaiko lietuvių kalbos praturtinimui. Juk tai puikiausia proga vaiko žodynui praplėsti besikalbant įvairiausiomis temomis.

Būdingas to amžiaus vaikams pažymys, tai gilus jų domėjimasis ne tik daiktais ir jų ypatybėmis, bet ir nepaprastas noras išmokyti kuo daugiau naujų žodžių. Žinodami tą vaiko ypatybę, pasistenkime įtraukti vaikus į įdomesnius pasikalbėjimus, panaudojant kuo daugiausiai žaistukų, kurių taip gausu mūsų kalboje.

Kiekvieną žolelę, medį, gėlelę, vabzdį ar vabalėlį vadinkime lietuviškais vardais. Jeigu ko patys nežinome — sužinokime, bet nepalikime nė vieno vaiko klausimo be atsakymo. Taip elgdamiesi greitai patys nustebinsime vaiko kalbos turtingumu bei jo inteligencijos pažangumu.

MONTESSORI PRIEMONIŲ PARODA ČIKAGOJE

L. GERMANIENĖ

Parodos atidarymas. — Š. m. balandžio mėn. pradžioje Čikagoje, Jaunimo Centre buvo atidaryta montessorinė paroda. Sveikinimo kalbas pasakė dr. P. Daužvardis, K. Drunga, DePaul u-to profesorius Urban H. Fleege, dr. R. Canapery, amerikiečių Montessori dr-jos atstovas, ir kiti. Taip pat asmeniškai sveikinimą ir rožių puokštę atsiuntė Marius Montessori, garsiosios pedagogės sūnus. Lyg gyvas aidas dar skamba linkėjimai, sveikinimai ir Marijaus Montessori žodžiai, kad "šioje skepticizmo jūroje turime pastatyti salą mažo vaiko sielai."

Praktiškojo gyvenimo pratybos priemonės. — Pirmoji parodos sugrupavimo dalis, kuriai daugiausia priklauso namų apyvokos įrankiai ir darbai. Čia stovėjo kastuvėliai, grėbliukai, lipimo ir nučiuožimo įrenginiai, namų ruošos reikmenys. Viskas pailiustruota nuotraukomis užsiėmimo metu. Ir matyti, kaip maži vaikai dubenėliuose plau-na rankas, vieni kitiems patarnauja prie stalo, rūpestingai šluoja grindis. Visos priemonės atitiko psicho-fizinius vaiko reikalavimus: jos nėra nei per didelės nei per mažos, patvarios, gražios ir spalvingos. Gerai atliekamos praktiškojo gyvenimo pratybos ugdo tvarkingumą, darbštumą, savarankiškumą, pasitikėjimą savimi, paslaugą kitiems, kas veda prie emocinio darnumo ir pastovumo. Įvairūs rėmeliai, kuriuose įtaisytos sagty, sagos, šniūreliai, kabliukai, sagtukai padeda vaikui išmokyti netik su apsirengimu susijusius darbus, bet taip pat ugdo ir kantrybės jausmą. Garsusis Montessori kritikas Kilpatrick, prieš 20 su viršum metų kritikavęs šio metodo atskirus bruožus, teigė, kad vaikui būtų žymiai tiksliau, jei tos virš minėtos žymybės būtų atliekamos su tikrais daiktais, o ne formomis. Bet iš tikrųjų, kuris veiksmas vaikui yra lengvesnis: ar susirietus ir pritraukus koją išmokyti

AL Montessori dr-jos pirm. D. Petrutytė viduryje su keliomis psicho-pedagoginių priemonių parodos rengimo padėjėjomis, iš kairės į dešinę: R. Slapšienė ir S. Vaišvilienė — vicepirmininkės. D. Vakariene — išdininkė, M. Paužuolienė — revizijos komisijos narė.

Nuotr. VI. Juknevičiaus

varstyti nešiotus batus, ar tą patį darbą atlikti patogiai sėdint prie staliuko su atatinamu rėmeliu rankose?

Juslių lavinimo priemonės. — Kada pereini mažų staliukų, spintelių ir visą praktiškų darbų skyrių, jauti, kad esi keliomis pakopomis pakilęs augščiau į mažiau suprantamą juslių lavinimo skyrių. Suaugęs žmogus be paaiškinimų galėjai čia visiškai pasimesti, tačiau vaikui, susipažinusiam su medžiaga, viskas atrodo paprasta ir nesudėtinga.

Visur dominuoja geometrinės formos. Nevienas lankytojas pasigedo piešime laisvos vaikų kūrybos, kaip, pvz. mėginimo nupiešti namo, katės, žmogaus ir kt. atvaizdus. Tiesa, tokių piešinių Montessori parodoje nebuvo. Bet, kadangi šioje sistemoje vaikam nėra sugestijonuojama, ką jie turi piešti, sava kūryba yra daugiau išreiškiama formų ir spalvų įvairume. Šiam darbui vaikai naudoja keturkampes formas, kuriose, su rankenėle viduryje, yra išpjautos įvairios geometrinės figūros. Skirtingai jas vieną ant kitos dėstant ir apibrėžiant, vaikai randa puikiausią dirvą netik rankos lavinimui, bet ir pajautimą spalvų suderinimui.

Taip pat teko nugirsti, kad juslių lavinimo priemonės yra nepatrauklios ir neįspūdingos. Paslaptis yra ta, kad visos šiam lavinimo tikslui skirtos priemonės nefunkcionuoja kaip naujų išpūdžių patiekėjai, bet įgalina vaiką surūšiuoti begaline daugybe jau turimų išpūdžių ir vis įplaukiančių naujų. Priemonės, skirtos uoslei, klausai, lietimui ir regėjimui lavinti, padeda vaiko protui sudaryti aiškias daiktų ypatybių sąvokas: dydį, sunkumą, spalvą, formą, šiurkštumą, švelnumą, muzikinį garsą, kvapą, skonį ir t. t. Sunku ir neįmanoma vaiką supažindinti su visu šiuo medžiaginiu pasauliu ir jo savybėmis, tačiau montessorinėje sistemoje jam duodama lyg ir tam tikri raktai, kurie padėtų atsirakinti tai, kas bus ateityje reikalinga.

Mokslo priemonės. — Šis skyrius buvo didžiausias ir turtingiausias savo medžiaga ir moksliniu pagrindu. Jam priklausė skaitymo mokymas, geografija, botanika, anatomija, gramatika, aritmetika ir net geometrija. Ir viskas taip suprastinta ir gyvenimiška.

Montessori mokslo priemonės, kaip ir juslės lavinti medžiaga, padeda vaiko protui įieškoti ir surasti skirtingus tvarkos kelius arba būdus, siekiant augštesnio kultūrinio lygio. Vien tik alfabeto mokymo pradžia neprasižymėjo atmintinu raidžių išmokimu, bet paprastu jų formų išsipažinimu. Mažam, gal vos 3 metus turinčiam vaikui skirtas raidynas — tai ant pailgų lentelių iškeltos šiurkštaus popieriaus raidės. Kairėje lentelės pusėje yra skirta vieta vaikui padėti kairiąją ranką, tuo tarpu kairė dešinė ranka dviem pirštais jis palaipsniui vedžioja raides. Šitokių būdų jis išsipažinimo raidžių formas, o vėliau, stipriau susipažinęs su visu raidynu, labai lengvai pereina ir prie rašymo.

Mėginant visą šį skyrių nuodugniai analizuoti, siūlosi išvada, kad didžioji šių mokslo priemonių medžiaga išplaukia iš juslinės medžiagos. Prileiskime: aritmetika yra ne kas kita, kaip pratęsimas studijos, įieškant sąryšio tarp kokybės ir kiekybės. Kokybės sąvokos buvo įgytos veikiant su juslinėmis priemonėmis: bokštuku, laiptukais, lazdytėmis. Anksčiau ta pati lazdelė

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

Kanados Liet. Kat. Moterų Draugijos atstovų suvažiavimas Toronte

Ivykęs š. m. gegužės mėn. 19-20 d.d. Atstovų buvo iš Delhi, Hamiltono, Montrealio ir Toronto abiejų skyrių: šv. Jono Krikšt. par. ir Prisikėlimo.

Pamaldos buvo atlaikytos šv. Jono Kr. bažnyčioje 19 d. šeštadienį 9 val. ryto. Šv. Mišias laikė ir pamokslą pasakė kun. P. Ažubalis, iškeldamas Moterų Dr-jos nuopelnus laisvoje Lietuvoje ir jos vaidmenį išeivijos gyvenime. Šios parapijos skyriaus narės suruošė ten pat iškilmingą agapę visoms suvažiavimo dalyvėms.

Suvažiavimo darbo posėdžiai vyko N. Pradėtosios seselių vedamuose Vai-

G. Kudžmienė, Montrealio skyriaus pirmininkė, skaito pranešimą.

reikšė tik ilgį, o vėliau — skaičių. Sudarymas žodžių iš kilnojamų alfabeto raidžių irgi tąsa juslinių pratimų su šiurkščiomis raidėmis, kada vaikas jungia pažįstamą garsą su pažįstamu ženklu — raide.

Tai ir yra didžioji Montessori sistemos paslaptis, kad visos mokslui patiekto priemonės neturi siauro tikslo vaiką išmokyti vieno ar kito dalyko, bet plačiaja prasme padėti jam vystytis ir suklestėti dvasiškai, palaipsniui apsišarvuojant mokslu ir menu, kalba ir literatūra, savo tautos papročiais, dorovės dėsniais ir jautgi ir šeima, tuo pačiu ir mūsų visuomenę.

Savaite vykusi paroda paliko mūsų istorijoje įtampuotą didelio ir svarbaus įvykio faktą. Ar tai pajudino didžiąją mūsų visuomenės dalį — sunku pasakyti, nes mes per metus metus vis daromės skeptiškesni netik sau bet ir kitiems. Pirma puolame kritikuoti, paneigti, kad tuo pridengtumėm savo ignoranciją. Visos didžiosios idėjos, kaip ir pati krikščionybė, perėjo tam tikrus kryžiaus kelius, ir tik laikas ir kintančios nuomonės apsprendė jų gyvavimą ir klestėjimą. Tikėkime, kad ir Montessori sistema, galutinai perėjusi per lietuvių aštrų atstūmimą, kada nors atras mūsų visuomenėje sau mažus varтелиus, per kuriuos įėjus suklestės ir išaugs į pati svarbiausią mūsų krašto atžalos auklėjimo centrą — Vaikų Namelius.

A. Sungailienė, buv. Centro Valdybos pirmininkė, kalba agapės metu

kų Namuose. Po invokacijos Centro V-bos pirm. A. Sungailienė ilgesne kalba atidarė suvažiavimą į prezidiumą pakviesdama: pirmininke p. Kuolienė iš Toronto ir dr. Giriūnienė iš Montrealio; sekretoriauti B. Vytiene iš Delhi ir M. Tumaitienė iš Hamiltono.

Priešpietiniam posėdžiui pirmininkavo A. Kuolienė. Po mandatų, rezoliucijų komisijos sudarymo ir sveikinimų, kalbėjo C. V-bos dvasios vadas kun. P. Gaida, linkėdamas drausmingo ir sėkmingo darbo ir aiškių gairių nustatymo ugdant moralines vertybes, ir plačios visuomeninės veiklos.

Centro V-bos pranešimą padarė A. Sungailienė, kiek plačiau apistodama prie suruošto penkmečio minėjimo ir "Moters" žurnalo reikalų.

Revizijos komisijos vardu pranešimą padarė dr. M. Karkienė, pareikšdama, kad knygos ir finansai vedami tvarkingai. "Moters" redaktorė padarė žurnalo trumpą apžvalgą ir jo ateities įtaką bei reikšmę lietuvių moterų veikloje. Žurnalas sėkmingai eina, įgydamas vis daugiau skaitytojų ir numatoma jį plėsti ateityje. Šiais metais išeis penki numeriai, 1963 m. numatyta išleisti 6 numerius.

"Moters" administratorė Br. Pabedinskienė davė smulkų finansinį pranešimą. C. V-bos išdininkė p. Keršienė perskaitė "Moters" žurnalo apyskaitos patikrinimą, padarytą kviesto sąskaitininko L. Šalnos.

Idomūs ir prasmingi buvo skyrių atstovų pranešimai, iš kurių buvo matyti, kad katalikės moterys yra kaip mielės raugė, jos pačios besidarbuodamos kelia parapiją, bendruomenę, švietimo ir kultūrinę veiklą. Prie šios sėkmingos veiklos jos moka gudriai įjungti savo vyrus ir priaugančius vaikus.

Jos dirba stambius karitatyvinius darbus. Šimtus siuntinių išsiunčia lietuviams į Suvalkų trikampį, lanko ligonius ir šelpia į vargą patekusias šeimas. (Toronto Prisikėlimo skyrius jau yra pasiuntęs 400 siuntinių už \$1.700 persiuntimo išlaidų).

Paremtos lietuvių gimnazijos, lietuvių ligoniai senatorijose. Stambesnėmis sumomis paremtos lietuvių pa-

Suvažiavimo prezidiumas. Iš kairės: B. Vytienė — Delhi, M. Tumaitienė — Hamiltonas, A. Kuolienė — Torontas, dr. Giriūnienė — Montrealis. Pranešimą skaito Hamiltono skyriaus pirmininkė Kaminskienė.

rapijos ir "Moters" žurnalas. Surengta daug koncertų, paskaitų, balių labdaros tikslais.

Atskirų skyrių pranešimus darė: B. Vytienė iš Delhi, Kudžmienė iš Montrealio, Aušrotienė — Toronto šv. Jono Kr. par., Toronto Prisikėlimo par. — Reginienė.

Hamiltono skyriaus veiklos pranešimą padarė pirm. Kaminskienė.

Diskusijose buvo svarstomas Centro V-bos būstinės klausimas. Nutarta, kad ateityje, iškeliant Centro V-bą iš Toronto, būtų praplėsta V-ba iki 8 asmenų, kurių 3 būtų renkamos iš Toronto, kad vietoje sėkmingiau galėtų rūpintis "Moters" žurnalo leidimo reikais.

C. V-ba visoms surengė iškilmingus pietus "Plaza" restorane, kuriais rūpinosi Centro V-bos vicepirm. Bražienė.

Popietiniam posėdžiui pirmininkavo dr. Giriūnienė iš Montrealio. Buvo svarstomi ir priimti nauji Draugijos istatai, kuriuos referavo skyr. dvios vadas T. Placidus Barius, OFM, dalyvavęs jų paruošime kartu su E. Butkevičiene, J. Daugvainiene ir A. Sungailiene. Istatai buvo priimti be žymesnių papildymų.

Naujon Centro V-bon išrinktos: p. Imbrasienė 26 bal. — pirm., Z. Daugvainienė — 26 b. — įgaliotinė "Moters" reikalams, E. Butkevičienė — 23 b. — soc. reik., p. Ramanauskienė — 21 b. — sekretorė, S. Aušrotienė — 20 b. — vicepirm., p. Urbonienė 20 b. — išdininkė; kandidatės: E. Keršienė, St. Petraitienė; rev komisijon: dr. M. Karkienė, A. Sungailienė. R. Bražukienė.

Suvažiavimas iškilmingai buvo baigtas sekmadienį, geg. 20 d. pamaldomis 11 val. Prisikėlimo par. bažnyčioje. Pamaldas laikė dr. K. Bučmys, OFM, o pamokslą pasakė kun. dr. Pr. Gaida. Jis iškėlė, kad dabartinis pasaulis reikalingas organizuotos Tiesos ir Meilės. Katalikių moterų idealas — praktikuojanti katalikė ir nuoširdi patrijotė. Pamaldose dalyvavo abiejų skyrių moterys su savo vėliavomis.

Agapė suruošė Prisikėlimo par. moterys, kurioje dalyvavo apie šimtas narių ir svečių. Konsulas dr. J. Žmuidziną sveikino suvažiavimą nepriklausomos

mos Lietuvos vardu, drasindamas moteris dalyvauti bendroje kovoje už laisvę. Dar sveikino "Dainos" moterų grupės vardu K. Butienė, T. pranciškonų — K. Bučmys, OFM.

Ona Bačkienė iš Vašingtono skaitė paskaitą apie katalikių moterų veiklą Europoje ir jų dalyvavimą tarptautiniuose moterų or-jų kongresuose.

Po paskaitos buvo keliamas klausimas bendradarbiauti su JAV-bių Kat. Moterų draugija. Centro V-bos pirm. A. Sungailienė padėkojo visoms dalyvėms už gražų bendradarbiavimą, o ji susilaukė gausaus rankų plojimo.

S. Aušrotienė perskaitė suvažiavimo sveikinimus, o p. Kudžmienė iš Montrealio — rezoliucijas.

Rezoliucijos:

- Kelti moralinį moters atspatumą;
- auklėti lietuvišką dvasią jaunimo tarpe;
- skatinti vaikų paruošimą Pirmajai Komunijai lietuviškai;
- mokyti vaikus lietuviškų maldu bei giesmių;
- remti lietuviškas vasaros stovyklas;
- raginti jaunąją kartą siekti augštojo mokslo;
- platinti lietuvišką spaudą: "Eglutę" ir "Moterį";
- dalyvauti Lietuvos išlaisvinimo darbe.

Suvažiavimo prezidijumas

K. L. K. Mot. Draugijos Toronto šv. Jono Krikšt. Par. skyrius

Sakoma, kad visas gražu tik iš tolo. Dažnai mes didžiuojamės praeitim, kas buvo prieš 20-50 metų ar seniau, bet nepastebime dabarties įvykių ir jų neįvertiname. Neįvertiname ir žmogaus, kol jis mindžioja tą pačią žemę, kaip ir mes, bet, jam nukelivus amžinybėn, rašome ilgiausius straipsnius apie jo nuopelnus tautai, Bažnyčiai ir žmonijai. Čia norėtusi pažvelgti į realią dabartį ir pasidalinti įspūdžiais su kitomis draugijos sesėmis. Štai š. m. vasario 24 d. įvyko skyriaus metinis narių susirinkimas su kun. dr. P. Gaidos labai turininga paskaita, tema "Lietuvė moteris". Paskaitininkas plačiai nušvietė moters ir motinos parei-

gas, uždavinius šeimos ir visuomeniniame gyvenime. Ragino atkreipti ypatingą dėmesį į šeimą ir priaugancią kartą, skiepinant doros idealus, tėvynės meilę jaunose sielose, ruošti šeimos pasiuntinybei. Moters išorinis grožis turi derintis su gražia siela.

Išklausius sk. pirm. O. Jonaitienės metinį veiklos pranešimą ir stebėjus visus metus skyriaus veiklą, gaunamas įspūdis, kaip šios moterys lyg tos bielės, dėdamos gerų darbų plytą prie plytos stato lietuvių tautos dvasinį kultūros rūmą, kaip jos sielojasi vispusiškai lietuvių gyvenimu išeivijoje. Jos yra parapijos dešinioji ranka. Joks parengimas neatliekamas be pavienių ar viso sk. narių pagalbos. Kad ir toks atsitiktinis praeitų metų par. vajas ne mažo darbo pareikalavo iš sk. moterų. Išd. p. Simkevičienei vadovaujant ir skyriaus narėms talkinant, buvo surošti lojalumo pietūs.

Skyrius glaudžiai bendradarbiauja ir nuoširdžiai talkininkauja PLB Toronto apylinkėi ruošiant įvairius minėjimus. Sk. pirm. ar atstovė visuomet dalyvauja seimelio posėdžiuose svarstant įvairius klausimus.

Skyrius yra išvareję gilią vagą ir socialinėje srityje. Sunkiau sergantys lietuviai ligoniniai yra lankomi ir įteikiamos dovanėlės ne tik didžiųjų švenčių metu, bet yra sudaryta soc. reikalų komisija, kuri stengiasi nuolat apilankyti lietuvių ligonius sanatorijose, psichiatrinėse ligoninėse. Kadangi skyrius finansiniai nėra labai stiprus, tat dažnai pačios narės aukoja dovanėlėms nuiprkti.

Žiemos metu esti atliekami visi skyriaus didieji darbai. Sus-mai yra šaukiami kaip galima dažniau. Jau tapo tradicija sus-mas ir kavutė, kur besistiprinant aptariamai visi skyriaus einamieji reikalai. Labai dažnai įvairiom intencijom užprašomos šv. Mišios. Vasaros metu skyriaus veikla perkeliama į lietuvių vasarvietę Springhurst'ą. Tenai paprastai esti vienas parengimas "Moters" žurnalo reikalams. Tenai kasmet esti iškilmingai atšvenčiama Draugijos šventė — Žolinė. Šv. Mišios su narių bendra šv. Komunija aukojamos už mirusius ir kenčiančias Draugijos nares.

Skyrius turi savo vėliavą ir įvairių tautinių ar draugijos švenčių metu sk. moterys pasipuošusios tautiniais rūbais su vėliava dalyvauja bažnyčioje.

Yra daromi įvairūs parengimai: šokiai ir koncertai. Kas metai gegužės mėn. daromas "Obels žiedų" balius, žiemos metu vienas didesnis koncertas.

Taip pat tenka paminėti ir lietuvišką spaudą, kuri aplanko kiekvienos narės namus. Sk. pirm. O. Jonaitienė labai daug darbuojasi, beplatindama Draugijos organą "Moterį" ir kas metai jai surinkdama vis daugiau naujų prenumeratų.

Naujon valdybon išrinktos ir pareigomis pasiskirstė: pirm. O. Eizininė, pavad. O. Jonaitienė, vicepirm. O. Kunutiene, II vicepirm. Br. Čirūnienė, sekr. R. Bražukienė, išd. A. Šimkevičienė, parengimų vad. V. Kundrotienė, koresp. S. Petraitienė.

Rev. Komisijon: p. Bartininkaitienė, S. Jagėlienė, J. Kaknevičienė.

Soc. reikalų komisijon: H. Gudžauskienė, S. Stankienė ir V. Steponaitienė.

Dvios vadas kun. P. Azubalis nuoširdžiai skyrių globoja nuo pat įsteigimo.

St-ja P-tienė

VAIZDAI IŠ PABALTIJO MOTERŲ TARYBOS SUAŽIAVIMO

Kalba E. Jurkevičienė, Kanadoje, viena iš PM Tarybos steigėjų Vokietijoje.

Garbės ženklą prisega estei p. Poets, pirmajai PM Tarybos pirmininkei.

PM Tarybos suvažiavimo Niujorke prezidiumo dalis. S. Butkevičienė — Kanados atstovė, L. Bieliukienė — PM Tarybos ir suvažiavimo pirmininkė, E. Druva — latvių atstovė, pirm.

Pasaulinio Motinų sąjūdžio posėdžiai Paryžiuje

Pasaulinio Motinų sąjūdžio (Mouvement Mondial des Mères — trumpai vadinamo M. M. M.) vyriausieji organai: Tarptautinė taryba, visuotinis susirinkimas ir valdyba (biuras) gegužės 13-19 d. d. posėdžiavo Paryžiuje.

M. M. M. gyvuoja nuo 1947 m. Jo pirma pradinių narių steigėjų tarpe (jos yra Tarptautinės tarybos nariais ligi gyvos galvos) buvo a. a. V. Baksytė-Karvelienė, kurios padėdininke tapo ir tebėra ligi šiol Ona Bačkienė.

Lietuvės moteris M. M. M. sąjūdyje atstovauja Lietuvių Moterų komitetas Paryžiuje, kuriam ilgus metus pirmininkavo O. Bačkienė, o šiai išvykus į JAV, dabar pirmininkauja Jokubauskaitė - Pagnier.

Dabar įvykęs visuotinis sąjūdžio susirinkimas išrinko naują tarybą iš 15 narių, kurioje yra atstovaujamos šių tautų moterų organizacijos: Argentinos, Italijos, Kanados, Lietuvos, Liuksemburgo, Peru, Prancūzijos, Turkijos, Vietnamo, Vokietijos, Volta (Aukštoji) ir Ukrainos.

Be to, Tarptautinėje taryboje lygiomis teisėmis dalyvauja dar 9 gyvos narės - steigėjos, kurių tarpe ir O. Bačkienė.

Sąjūdžio tarptautinė sekretore (Secrétaire Internationale) išrinkta Elena Turauskienė.

Tenka pastebėti, kad M. M. M. sąjūdis dalyvauja UNESCO, Jungtinių Tautų įvairiuose kituose padaliniuose bei visoje eilėje kitų tarptautinių organizacijų.

M. M. M. tikslas: veikti tarptautinėje plotmėje motinų padėčiai pagerinti socialinėje, kultūrinėje bei teisinėje plotmėje ir ginti lemiamą motinos vaidmenį auklėjimo srityje.

Šv. Kazimiero Seserys paminėjo 50 metų įsikūrimo sukaktį.

Liet. Amerikos Dukterų D-ja JAV, kuri labai gražiai reiškiasi karitatyvinėje veikloje, draugijos metinių proga surengė koncertą.

Dailininkės S. Pacevičienė ir J. Pacevičiūtė dalyvavo Romos ir jos provincijos parodoje.

V. Saudargienė, Australijoje vadovauja vaikų teatrui. Pastatė veiklą "Batuotas katinas", dabar ruošia "Sigaretę".

Sesuo M. Paulė skaitė Mokytojų Dienos per Atvelykį Montrealyje labai įdomią ir naudingą paskaitą: "Vaiko auklėjimas stovykloje". Ji ištiesai buvo atspausdinta "Tėviškos Žiburiuose" gegužės 10 d. Nr. 19 ir 20.

Dail. G. Zumbakienė dalyvavo Čikagos festivalio parodoje, kurioje buvo gerai įvertinta.

Plan. A. Kepalaitė jau trečią kartą koncertavo New Yorko Carnegie Recital salėje.

Dail. A. Merker-Vitkauskaitė šį sezoną jau ketvirtą kartą dalyvauja Modern Artists Guild meno parodoje. Ji taip pat yra M. A. Guild vicepirmininkė.

K. Grigaitytės naujas novelių rinkinys "Veidu prie žemės", išėjo iš spaudos.

D. Labutytė Sydney un-te, Australijoje, dirba kaip lektorė.

K. Pažeraitė - Kaseliūnienė baigia ruošti spaudai romanus "Svetimi Vėjai" ir "Tropikų malda".

Morta Kučinskienė, gyv. Čikagoje, turi apie 107 metus amžiaus.

Mineralogė dr. Y. Rimšaitė

buvo viena iš Kanados Geologinės tarnybos (Geological Survey of Canada, Ottawa, Ontario) delegatų Tarptautiniame mineralogų asociacijos (International Mineralogical Association) kongrese, įvykusiame š. m. balandžio 17-20 dienomis Washington, D. C., JAV.

Daktarė padarė pranešimą, vaizdžiai iliustruotą spalvotomis nuotraukomis (slides), iš savo kelių metų tyrinėjimų apie "Uolienas sudarancius žėručius".

"International Mineralogical Association" yra 22 Tautinių mineraloginių draugijų junginys. Siame trečiame bendrame kongrese dalyvavo apie porą šimtų mokslininkų iš įvairių pasaulio kraštų: Austrijos, Belgijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Egipto, Italijos, Norvegijos, Olandijos, SSSR, Suomijos, Švedijos ir kt. Pranešimus įvairiomis mineraloginėmis temomis skaitė mineralogai iš daugelio JA Valstijų, Anglijos, Australijos, Danijos, Indijos, Ispanijos, Japonijos, Kanados, Naujosios Zelandijos, Prancūzijos, Šveicarijos ir V. Vokietijos.

Suvažiavimas buvo pajavairintas ekskursijomis po idomesnes mineralogiškai Niujorko, New Jersey, Pensilvanijos, Maryland ir Virginijos vietas, vizitais į Philadelphijos, Niujorko miesto, New Haven, Conn. ir Cambridge, Mass. mineraloginius muzėjus, į Vašingtono, DC Carnegie instituto geofizikos laboratoriją, į National Bureau of Standards ir į JAV Geologinę tarnybą (US Geological Survey).

Kongreso pranešimai vyko JAV Tautinio muzėjaus, Smithsonian instituto patalpose (US National Museum, Smithsonian Institution).

Kongreso globėjas — Amerikos Mineralogų draugija (Mineralogical Society of America), finansuotojas — Tautinių mokslų fondas (National Science Foundation). Tikslas — pakelti tarptautinį susipratimą ir tarpusavį mokslininkų bendradarbiavimą.

B. S.

DR. ARCH.

M. ALSEIKAITE -

GIMBUTIENE

SU DUKRELE RASA

Gimė 1921 m. sausio 23 d. Vilniuje. 1938 m. baigė Kauno Aušros gimnaziją. 1942 m. Vilniuje baigė universitetą; studijavo Lietuvos proistorę, lietuvių kalbą ir literatūrą. 1946 m. Tuebingeno un-te gavo filosofijos daktaro laipsnį, kur studijavo Europos archeologiją, tautotyrą ir religijų istoriją.

Nuo 1950 m. dirba Peabody Museum Harvardo un-te Cambridge, Mass., kur tyrinėjo Rytų Europos archeologiją.

Lietuvos proistorės klausimais bendradarbiavo Naujoje Romuvoje, Lietuvių Enciklopedijoje, Gimtajame Krašte 1942-3 m.; Kūryboje ir Aiduose 1945-53 m. Moksliniuose žurnaluose anglų kalba American Anthropologist 1952 m., Antiquity 1953 m., American Journal of Archeology; Encyclopedia Britannica ir Lietuvių Enciklopedijoje.

Atskirai išspausdino: "Die Bestattung in der vorgeschichtlichen Zeiten" 1946 m. su santrauka lietuvių kalba. Vėliau "Mūsų protėvių pažiūros į mirtį ir sielą", 1947 m. Dar iš spaudos išėjo "Lithuanian Crosses", "Priešistorinių laikų papuošalai Lietuvoje ir kitur". (Liet. Enckl. I t.).

Šių metų "Lietuvių Dienų" kovo mėn. nr. yra platesnis Br. Railos straipsnis apie dr. Mariją Gimbutienę: "Dr. M. Gimbutienė pirmaujanti mokslininkė pasaulinių mokslininkų eilėse". Duodama mokslininkės kiek biografinių žinių nuo Vilniaus laikų iki dabar Harvardo un-te darbuotės. Pirmasis jos darbas anglų kalba buvo "Ancient Symbolism in Lithuanian Folk Art" 1958 m., išleido American Folklore Society. Tačiau jos pagrindinis darbas yra "Prehistory of Eastern Europe", kuri leidžia Harvardo un-tas. I tomas "Mesolithic, Neolithic and Cooper Age Cultures in Russia and in Baltic area", išleistas 1956 m. ir pakartotas 1958 m. Ši knygą kaip naujausias mokslo žodis naudojama visuose Europos un-tuose. Baigiamas spaudoje ruošti II tomas "Bronze Age Cultures of Central and Eastern Europe", apie 1000 psl. su 600 iliustracijų. Tai būsiąs jaunos mokslininkės svarbiausias jos studijų veikalas. Jame įrodinėjama, kad baltai priešistoriniais laikais yra suvaidinę pirmaujantį vaidmenį vidurinėje ir rytų Europoje. Šalia savo veikalo ji redaguoja žurnalą "The Balts", kurį išspausdins Thomas and Hudson, Londone, Praeger, USA, leidyklos. Jis įeis į seriją veikalų: "Ancient Peoples and Places", pasirodys anglų, vokiečių, prancūzų ir italų kalbomis.

Jauna mokslininkė rašo daugelį mokslinių knygų recenzijų ir straipsnių moksliniams žurnalams. Dalyvauja mokslininkų archeologų pasauliniuose suvažiavimuose. Jau du kartu mokslo tikslais buvo ir Sovietų Sąjungoje. Jauna mokslininkė neprazūvo Lietuvai tarptautiniuose baruose, bet ir savo medžiagos pasirinkimu ir lietuviškos idėjos propagavimu yra geriausia lietuvių tautos ambasadorė.

T. Babuškinaitė - Vasiliauskienė turi Bostone dvi savo baleto studijas.

Rūta Lee-Kilmonytė sudarė sutartį su Franc Sinatra filmų bendrove septyneriems metams.

R. Šomkaitė — farmacijos daktarė

Gegužės 16 d. New Jersey Valstybiniame Rutgers Universitete Rozalija Šomkaitė apgynė dizertaciją "Photodecomposition of 1-epinephrine" ir įgijo Ph. D. — filosofijos daktaro laipsnį.

Kadangi dizertacijos eksperimentai apėmė tik, palyginti, siaurą sritį, bet atskleidė visai naujų svarbių duomenų, Federalinė sveikatos vadyba (US Public Health Service) pavedė R. Šomkaitę atlikti kaikuriuos papildomus tyrimus, tam reikalui nuo 1962 pradžios jai suteikdama vadinamą "post-doctorate" stipendiją.

R. Šomkaitė gimė Gataučių k., Linkuvos valsč. Baigusi Linkuvos gimnaziją, farmacijos studijas pradėjo 1942 m. Vilniaus un-te. Pasitraukusi į Vakarų, 1945-49 m. Tuebingeno un-te studijavo humanitarinius mokslus. 1949 m. rudenį atvykusi į JAV prel. J. Balkūno padedama, gavo stipendiją farmacijai studijuoti.

Nuo gimnazijos laikų R. Šomkaitė dalyvavo ateitininkų organizacijoje. Priklauso Lietuvių studentų sąjungai, Lietuvių fronto bičiuliams, American Pharmaceutical Association, American Chemical Society, Sigma Xi ir Rho Chi.

Š. m. vasarą naujoji doktorantė vyks į Europą poilsui, kad fiziškai ir dvasiškai pasiruoštų nuolatiniam profesiniam darbui ir grįžimui į lietuvišką visuomeninį veikimą nuo kurio pastaraisiais metais buvo neišvengiamai nutolusi.

Naujosios daktarės pavyzdys rodo, kaip, nepaisant kalbos ir kitų sunkumų, lietuvių ryžtas ir darbštumas pralaužia kelią į mokslo augštumas. Lietuvių jaunimo ypatingo dėmesio vertas pavyzdys.

J. V. K.

Dr. ph. R. Šomkaitė

MINTYS APIE SENATVĘ

ELENA GIMBUTIENĖ

Kai žmogus pasiekia šešiasdešimt penktuosius metus, sakoma, kad jis yra jau senas ir pagal Amerikos įstatymus turėtų pasitraukti nuo einamo darbo. Daugumas tokių gauna senatvės pensiją. Bet ar tikrai išgyventi metai yra vienintelis senatvės požymis? Amerikos Jungtinėse Valstijose dabar yra netoli dvidešimt milijonų asmenų turinčių daugiau, negu 65-kerius metus. Toli gražu ne visus galėtų pavadinti pasenusiais. Apie šio krašto moteris įprasta sakyti, kad jos yra tol jaunos, kol tokomis atrodo. Net tarnybinėse anketose jos turi teisę nutylioti apie tikrąjį savo amžių. Tų dvidešimt milijonų senelių tarpe priskaitoma virš 20.000 šimtamečių. Jie būdami šešiasdešimt penkerių metų, tikrai dar nesijautė pasenę.

Lelord Kordel savo knygoje "Eat your troubles away" mini šimtametį pastoriu M. iš Tennessee, kuris kas mėnesi keliauja už 300 mylių laikyti pamaldų, pragyvenima sau pelno iš kaimo krautuvėlės, kurioje kas dieną dirba nuo keturių ryto iki vėlyvo vakaro ir pertraukas tarp vieno kliento ir sekancio išnaudoja namų ruošai, darbui darže, pamokslu bei kitų straipsnių rašymui. Be to, užtenka jam energijos vadovauti labdarinčiai organizacijai. Šio straipsnio autorės prosenė A. Brazauskienė, būdama pilnu šimto metų dar tvirta ranka valdė ūkį, skaitė laikraščius keliomis kalbomis, puikiai nusiimanė politikoje ir turėjo atmintį geresnę, negu jos proanūčiai. Tvarkė ūkio kasa ir kas šeštadieni išmokėdavo padiniams darbininkams (samdiniams) jų uždarbį (o būta dvylikos valaku dvarelio). remdamasi vien savo atmintimi. Visos savaitės bėgyje pakako jai tik paminėti, kad pritrūko uknoliu, žibalo, druskos ar kitų perkamų dalykų, kad trečiadienį važiuojančiam turgun, be jokių užrašų visa tai išdėstytu. Mirė 1916 metais turėdama 117 metų, kai artilerijos sviedinys natakė į slėntuvę, kur mūšio metu buvo prisiglaudusi su kitais apylinkės gyventojais. Visi girdėjome apie Grandmą Moses (Anna Maria Robertson Moses), neseniai mirusią vienuolikta dešimti besinančią. Būdama šimto metų, dar tapė savo paveikslus, kurių galima pamatyti net Paryžiaus Moderniojo Meno muzėjuje ir už kuriuos gaudavo iki 3.000 dolerių.

Kada ištikrųjų prasideda senatvė? Pasenimo žymių galima rasti kiekviename amžiuje, net pas vaikus. Tai būtu plauku žilimas bei slinkimas, veido odos susiraukšlėjimas, dantų netekimas ar pagreitintas jų gedimas, klausos ir regėjimo nusilpimas, bendras judrumo bei gyvybinės energijos sumažėjimas. Šalia šių reiškinų paprastai atsiranda senesniame amžiu tipiški negalavimai — kraujo apytakos ir kvėpavimo organų sienelių pasikeitimai, širdies ligos, medžiagų apykaitų sutrikimai, artritis ir daug kitų. Be fiziologinių reiškinų yra dar visa eilė mentalinių, emocinių bei psichinių senatvės požymių. Pabandykime nuoširdžiai atsakyti į šiuos klausimus:

1. Ar nelaikome patys save paliepusiais, visais atžvilgiais nusilpusiais, nieko gera nuveikti nebegalintais?
2. Ar nepasidarė mums sunkiau atsiminti šios ir vakardienos smulkius įvykius?
3. Ar negyvename daugiausia senų "gerų" laikų prisiminimais?
4. Koks yra mūsų reagavimas naujovių atžvilgiu?
5. Ar tik nesipriešiname joms visomis mūsų išgalėmis?
6. Kaip žiūrime į ateitį?
7. Ar nepasidarė mūsų tikslai neverti didesnių pastangų?
8. Ar nenustojome pirmąkščio veržlumo, ryžtingumo?
9. Ar tebegalime kuo gyvai susidomėti?
10. Ar neatsirado mummyse daugiau nekantrumo, irzlumo, noro kitus pamokyti?

Jei taip, stenkimės nepasiduoti senatvės užmačioms. Gyvenimas parodo, kad žmonės visa savo siela atsidavę kokiai idėjai, ilgiau išsilaiko nepasėję. Pvz., prisiminkime Arturo Toskanini, Somerset Mogham, Bernard Baruch, lenkų dramos artistą Solskį, daktarą Šveicerį, Churchilį — persirite per 80, savo veiklumo intensyvumu nesiskyrė nuo vyro pilnam žydejiame.

Žmogaus saulėlydžio laikotarpyje kritiškiausiais atrodo atleidimo į pensiją metai — vieniems 55-tieji, kitiems gal ir 70-tieji. Čia veikia pirmon eilės dvasinis momentas, ypač jei esi dar sveikas ir darbingas: atpleštas nuo įprasto darbo, pasijunti niekam nereikalingas, neįvertintas. Moterys iš viso sugebančios lengviau prisitaikinti prie pasikeitusių aplinkybių ir turėdamos daugiau užsiėmimo namuose, šeimoje, lengviau pergyvena šią krizę. Bet vyrai dažniau staiga apsilėidžia, pasensta. Reikia iš anksto susirasti sau tinkamą pomėgį (hobby), persiorientuoti į kitą, senesnio amžiaus žmonėms tinkamą veikimo dirvą. Amerikoje esama daug daug įvairiausių klubų, įstaigų, organizacijų, kurios padeda senstantiems žmonėms prisitaikinti prie to naujo gyvenimo. Neužmirškime, kad tobulėjant medicinos mokslui, lygia-grečiau ilgėja žmogaus amžius ir klausimas, kaip senimui suteikti daugiau darbingumo bei gyvybinės energijos, virsta tikra tautos problema.

Sveika dvasia sveikame kūne. Tinkama kūno priežiūra ir visapusiškas jo organų maitinimas gali apsaugoti ne tik nuo fizinių bet ir nerviškų bei mentalinių sutrikimų. Dr. Lelord Kordel savo veikaluose "Eat your troubles away", "Lady, be loved", "Eat and grow younger", kaip ir skaitlingose savo paskaitose, pabrėžia maitinimosi įtaką ne tik sveikatai palaikyti, bet ir senatvei atitolinti. Jis sakosi turįs ilgesnio, pilnesnio, labiau planzdančio gyvenimo paslaptį: dar būdami jauni, juo anksčiau, juo geriau, turime pradėti rūpintis savo kūno ir savo dvasios sveikata. Bet kad visiškai nesijaučiame esą ligonys — pasakysite. Gerai, bet ar ilgam išsilaikysite sveiki tame dirbtinumo bei tempo pasaulyje?

Visi skubame į darbą, į kiną, į pobūvį... nėra nei kada atsipūsti, ramiai savo išpučius išgyventi. O maitinimas taip išstobulintas, kad jame beveik

neliko svarbiausių jo pradų — vitaminų ir mineralų; o kiek jame visokių "pagerinimo" priedų — dažų, kvapų, konservuojančių medžiagų! Anot L. Kordeilo, maisto pramonėje dabar vartojama keleta šimtų įvairiausių chemikalų, kurių bent trečdalis nėra jau taip nekenksmingi, kaip anksčiau buvo manoma.

Antra vertus, prisiminkime šį tą iš fiziologijos. Visi žmogaus vidaus organai: raumenys, kaulai, liaukos yra maitinami kraujo, kurio veikliausioji dalis — raudonieji rutulėliai nuolat susidėvi, žūsta: vidutiniškai, suaugusio žmogaus kūne po septynis milijonus kas sekundė. Šiuos nuostolius reikia būtinai papildyti, nes kitaip atsiranda anemija su visa plejada kitų negalavimų. Mūsų oda nuolat priauga iš apačios ir nusilupa paviršiuje; plaukai ar nagai kartą apkirpti, vėl atauga. Panašiai, visos kitos kūno dalys laikui bėgant nusidėvi ir yra papildomos naujai priaugančių celių. Po kiek laiko tikrai nebelieka "seno kūno" — jis visas pasikeičia, atsinaujina. O tam reikia, kad mūsų kasdieniniame maiste visuomet būtų pakankamai statybinės medžiagos — proteinų, vitaminų, mineralinių druskų bei "kuro", reikalingo kūno šilumai bei gyvybinei energijai palaikyti. Lelord Kordelis tvirtina, kad Amerikoje dabar seni žmonės ne tiek miršta dėl savo amžiaus, kiek dėl organizmo išsisėmimo ir dėl įvairių chroniškų ligų, kurios dažniausiai atsiranda, kai mūsų maiste trūksta vieno ar kito būtino prado, ar kai jis yra per daug turtingas organinio nesunaudojamomis medžiagomis. Raumenų audiniai, sausgyslės, kaulų sąnariai, nervai vien dėl neatitinkamo jų maitinimo pradeda išsigimti — ir pas dvidešimt penkerių metų jaunuoli gali atsirasti tipingiausia senatvės liga — atheritis. Panašiai ir kiti senesnių žmonių negalavimai pasitaiko jauniems vien dėl to, kad vaikystėje jie negavo sveiko maisto, ar dabar nevalgo to, kas būtų reikalinga. Ką daryti? Kordel'is pataria nuo pat mažens prisilaikyti kiek galima natūralesniu sąlygų. Pasitraukti į miesto pakraštį, į kaimą, į gamtą. Vengti modernios civilizacijos perteklių — šviesos mirgėjimo, džazo, trafiko, alkoholio. Vaikams — net televizijos ar radijo. Juk vaikai kartais keletą valandų "ramiai" praleidžia, spoksodami į kartūnų nansus. Išsimiegok, išmok ilsėtis, iki galai atsipalaiduoti nuo visokio įtempimo. Kiek įmanoma, daugiau išnaudok gamtos teikiamus malonumus, sportą (tik ne rungtynes), darbuokis kieme, tvarkyk darželį. Lygia-grečiai būtina iš pagrindų pakeisti amerikietiškus maitinimosi papročius. Pirmiausia reikia atsisakyti, ar bent iki minimumo susiaurinti vartojimą tokių produktų, kuriuose dėl įvairių mechaninių ar chemiškų "tobulinimo" procesų tapo pašalinti žmogaus organizmui reikalingiausios pradi — k. a. balti kvietiniai miltai, pikliauoti ruginiai miltai, baltas rafinuotas cukrus, šlifuoti balti ryžiai ir visi iš jų pagaminti kepiniai, makaronai, džiuvėsėliai, saldumynai, konservai. Juose nerasime geležies, vario bei kitų mineralų, nei jokių vitaminų. Devitalizuoti angliavandeniai (carbohydratai) naudojami daug didesniame kiekyje, negu saugiai organizmas galėtų pakelti, veda prie tokių moderniškų negalavimų, kaip vidurių neveiklumas, nutu-

kimas, cukraligė, diabetas, dantų gedimas. Galimas dalykas, sako Kordelis, kad ir vėžys, toji senų žmonių rykštė, gali atsirasti dėl per didelio angliavandenių kiekio žmogaus maiste; bent jo cituojamas Meksikos prof. Umberto Aviles rado, kad iš tarpo jo ištirtų 7.715-kos vėžiu sergančių pacientų 99% dar prieš susirgdami kentėjo nuo vidurių užkietėjimo. Žinoma taip pat, kad tame krašte sunaudojama daugiau, negu kitur, cukraus ir miltų. Vidutiniškai amerikiečiai irgi sunaudoja apie 75% daugiau angliavandenių, negu jiems reikėtų, serga vidurių neveiklumu, o vėžys čia plinta pasibaisėtiniu tempu. Gi tarp beveik vien tik proteinais mintančių Amerikos Nevaho ir Hopi indėnų iki neseniai vėžys buvo laikomas labai reta liga. Dr. W. Coda (N. Y.) mano, kad degeneratyvinių ligų, k. a. vėžio, arteriosklerozės, širdies bei kepenų negalavimų, artrio ir pan. nepaprastas padažnėjimas iš dalies gali būti išdava ilgalaikio "badavimo". Didelės tų susirgimų dalies galima būtų išvengti, jei didmiesčių maistas būtų racionalesnis.

Dr. Lelord Kordel'is savo knygose nuolatos ir nuolatos primena apie mūsų organizme priešingai veikiančius susidėvėjimo ir atstatymo procesus. Kai, dėl maitinimosi trūkumų, jie nėra išlyginti, atsiranda kūno audinių nulinimas ar nereikalingų medžiagų susitelkimas, o tas ilgai nei veda prie įvairių senatvei būdingų reiškinių. Beaugas jaunimas ir sensta žmonės reikalauja daugiau gero maisto, negu vidutinio amžiaus. Be žuvies, kepenų, širdžių, inkstų ir šiaip liesos mėsos, jiems reikia duoti kiaušinių ir pieniško produktų proteinu ir kiaušinių vitaminų atsargai papildyti; pagrindinį vitaminų šaltinį sudaro vaisiai, daržovės, įvairūs grūdai, sėklos, daigeliai. Juo mažiau jie yra virimo bei konservavimo procesų paliesti, juo geriau. Medus ir bičių motinėlei pačių bitelių paruoštas maistas (Royal jelly) daugelio autoritetų laikomi geru vaistu senėjimo procesams sulėtinti.

Nelaukiant, kol nusilpimas ar kuri liga mus nugalės, energingai kovokime su pirmais negalavimo simptomais. Čia dažnai patariama vartoti įvairius vitaminus, mineralus bei kitų organizmui reikalingų medžiagų koncentratų. Savaimė suprantama, prieš pradėdant kokią kuraciją, reikėtų atsklausti jūsų gydytojo nuomonės.

VASAROS ĮTAKA VAIKO SVEIKATAI

PROF. DR. VANDA
TUMENIENĖ—MINGAILAITĖ

Vasaros šiltas, tyras oras suteikia vaikui daug malonumo ir stiprina sveikatą. Išstis dienas, gavęs ilgą atostogą, jis gali būti lauke, bėgioti, žaisti, sportuoti, maudytis. Jo raumenys stiprėja, kūno lankstumas didėja; grynas oras palaiko gerą apetitą, ramina nervų sistemą; auga atsparumas infekcijai ir kitoms ligoms, saugoja nuo bronchitų, anginų, mažakraujystės, o kūdikius nuo palinkimo rachitui. Oras ir saulė gydo kaulų ir liaukų tuberkuliozę. Todėl siunčiami tokie vaikai į kalnus, kur oras labai grynas ir daugiau ultravioletinių spindulių. Bet ne visiems vaikams tinka gydymas kalnuose, jis turi būti gydytojų paskir-

tas, o saulės spinduliai atsargiai dozuoja, kad nepaštrintų, neaktyvuotų tbc židinio.

Saulės spektre yra ne tik ultravioletiniai spinduliai, bet ir ilgi ultraraudoni, kurie duoda daug šilumos, todėl reikia atsargiai su tiesioginiais saulės spinduliais, kad neįvyktų peršilimas, nes tuomet kūnas nesusgebą atiduoti vidujinės šilumos ir gaunasi jos perteklius. To pasekmėje vaikas pasijaučia nuvargęs, nusilpęs: ypač vaikui su jautria nervų sistema sunkiai pakelia karštį, nes jų šilumos reguliavimo centrai silpniau veikia.

Didesnio laipsnio saulės peršilimą vadiname saulės smūgiu, kuris sunkiai reiškiasi; pakyla kūno temperatūra gan augštai, neretai būna vėmimas, mieguistumas iki sąmonės netekimo, konvulsijos; o oda yra sausa, be prakaito ir karšta. Jeigu dar vaikas neprarado sąmonės — duoti jam gerti vandens nedidelį kiekį. Dažnai sunkesniais atvejais padeda šaltesnės vonios. Būtina yra gydytojo pagalba.

Saulės smūgį gauname ilgiau pagulėję prie vandens šaltinio, ežero, upės, neapdengus kūno ir galvos, ypač dienos viduryje. Kuomet karščiausi spinduliai. Peršilimą galima gauti ir didmiesčio gatvėje, kur ne tik saulė karšta, bet ir įkaitintos namų sienos spinduliuoja karštį, taip pat ir pastogės butuose, nepakankamai vėdinamuose. Karštas, sausas oras lengviau pakeliamas, ypač esant didesniam oro judėjimui. o karštas, drėgnas apunkina kūno šilumos išskirstymą. Geriausiai veikia ventilacija vėsintuvu, kuris teikia šaltesnį ir sausesnį orą ir didina jo judėjimą. Patalpų temperatūra turi būti ne žemesnė kaip 10-20 F. už išorinę, maloniausia dideliame karštyje yra 75 F. Sausam ore lengviau garuoja prakaitas ir mažina kūno šilumą, o oro judėjimas yra malonus odos paviršiui. Ten, kur nėra ventilacijos, patartina nuolat vėdinti, atidarius duris ir langus, kad gautųsi oro judėjimas; dengti langus nuo saulės spindulių aliumi nijaus užuolaidomis "venetian blinds", kurios nepraleidžia karštų spindulių.

Tinkamai parinkti drabužiai saugoja nuo peršilimo. Tenka kuo mažiau jų dėvėti, gerai pritaikintus kūniui, bet laisvus, nevaržančius ir lengvo svorio. Šviesi spalva saugoja nuo saulės spindulių, bet ne nuo karščio ore. Drabužių medžiaga turi būti minkšta, nepresuota, kad turėtų daug porų, kuriose laikosi oras ir gali laisvai judėti ir maišytis su aplinkos oru, taip pat lengvai sugeria prakaitą ir greitai džiūsta.

Svarbu yra duoti vaikams daugiau gerti vandens ir vaisių sunkos, o maiste daržovių ir vaisių, kurie turi daug vandens. todėl mažina troškulį. Kad didelių karščių metu vaikas neprakaituotų smarkiai, duodama jam druskos tablečių su vandeniu, nes druska suriša vandenį ir sulaiko jį kūne, apsaugoja nuo kūno išdžiūvimo.

Jauni, silpnėsni kūdikiai reikalingi yra didesnės apsaugos nuo peršilimo, nes jie sunkiau reguliuoja kūno šilumą. Vasaros karštis mažina virškinimo sultis skrandyje ir žarnose, mažėja noras valgyti; karštis gali irgi pakenkti maistui, ypač pienui, nes tuomet labai greitai vystosi bakterijos, sakoma, pienas rūgsta lengvai. Nors dar neturėtų rūgštaus skonio jis yra jau kenksmingas.

Kūdikio metabolizmas (medžiagos keitimasis) yra labai greitas, gamina

daug šilumos ir sunaudoja daug vandens; kad išskirsčius maisto likučius reikia irgi daug vandens. Karštam ore kūdikiai privalo gauti daugiau vandens gerti, bet negalima didinti pieno, nors jie godžiai gerti. Kuomet pritrūksta kūne vandens, kūdikis pasijaučia blogai; gali sunkiai susirgti: darosi nejudrus, nepakelia galvutės, sunkiau kvėpuoja, temperatūra kyla; jo sausas liežuvis ir sausa oda rodo, kad trūksta vandens, tai reikia duoti gerti mažam kiekyje, dažnai. Toks stovis yra rimtas, reikalauja greitos medicininės pagalbos.

Sunkiai veikia kūdikį karštos, nevėdinamos patalpos. Jo lovutė ir vežimėlis, matracėlis, užsiklojimas turi būti lengvai praleidžiantieji orą, taip pat jo drabužėliai iš lengvos medžiagos su poromis. Karštam ore geriau laikyti kūdikį pavėsyje; galima jį nurengti, ar labai lengvai aprenstą palaikyti kėlela minučių, jeigu kūnas nėra suprakaitavęs ir nėra didelio vėjo. Toks vėsinimas pagerina jo stovį, jis jaučia poilsį ir malonumą. Neretai šildomas kūdikis tiesioginiais saulės spinduliais, nes norima gauti gražesnę odos spalvą, raudonesnę ar rudą, pigmentuotą. Patartina to labai saugotis, nes greitai gali įvykti kūno peršildymas, o oda gali nudegti. Laikant pavėsyje gaunasi geresnė odos spalva, o dažniau palaidius gali irgi kiek pigmentuotis nuo vėjo ir netiesioginių spindulių.

Kūdikio maitinimas vasaros karštam ore turi būti atsargus; nenujungti, neperkaitinti, nedidinti maisto kiekio ir sastato. Duoti jam dažnai, bet ne nuolatos, nedidelį kiekį vandens ir vaisių sunkos.

Polio skiepai, Salk metodu pagaminti, davė gerų rezultatų polio ligos apsaugai. Jie duodami po oda 3-4 kartus. Bet yra irgi polio skiepai gauti Sabina metodu, vartojami per burną. Kaip patogesni ir gerai veikiantys gal bus daugiausia vartojami. Jais gali pasinaudoti ir vyresnio amžiaus žmonės.

Skiepai prieš tymus yra didelė nauda. Dr. John F. Enders Harvard'o med. mokyklos virologo pagaminti yra labai svarbi priemonė apsaugoti nuo susirgimų tymais, kurie yra labiausiai apkrečiama liga; jais suserga kiekvienas vaikas, visokio amžiaus, susitikdamas su sergančiu. Amerikoje yra apie milijoną sergančių tymais kasmet. Tymai sukelia nemažą sunkių komplikacijų: bronchitą, ausų pūlimą, inkstų ir pūslės uždegimą; be to pablogina vaikų tbc, gali gautis smegenų ir pūslės uždegimas ar miliarinė tbc. Pirmieji mėginimai skiepyti vaikus davė gerus rezultatus, reikia tikėtis, kad dar šimet pasirodys viešumoje. ir ją gaus jauni kūdikiai.

JUOKTIS — SVEIKA

Kartais ir mažiausia smulkmena gali sugadinti nuotaiką visai dienai. Sakoma, kad prieš blogą nuotaiką nėra jokių vaistų, bet tai netiesa. Geriausias vaistas yra juokas. Nors atrodo, kad juokas neturi jokios reikšmės, bet tikrumoje juokiantis atsipalaiduoja gerkle, plaučiai ir širdis. Juokas veikia raminančiai, todėl juoktis yra sveika.

• Kad gražiai nudegti saulėje, kiekviena karta išlipus iš vandens vėl išsitempti kremu ar aliejumi.

• Smarkiai nudegus saulėje — oda suvilginti actu.

• Vasaros atostogos

Vasaros atostogų laiką reikia praleisti atitinkamai savo profesijai ir sveikatai. Fizinį darbą dirbantieji gali pailsėti ir prie automobilio vairo, bet dirbantieji protinį darbą turi atleisti savo nervus poilsiui, o pastiprinti raumenis sportu, keliavimu ir pan. Geriausios atostogos nemažiau 3 savaitių, nes per metus dirbant ir pradėjus atostogauti organizmas tik per savaitę pradeda įprasti prie naujų sąlygų.

Užsiėmimas	Tinkama vasarojimui vieta	Tinkama gyvenama vieta	Tinkamas maistas	Patariamasis laikas praleidimas	Nepatariama
Moterys dirbančios fabrike	Pajūris Kalnuotos vietos Augšti kalnai Pietų kraštai	Stovyklavimas Vasarnamis	Savo paruoštas maistas	Keliavimas pėsčiomis. Sportas Saulės vonios Mažos ekskursijos	Tinginiavimas Didelės ekskursijos
Moterys dirbančios raštinėse	Pajūris Kalnuotos vietos Augšti kalnai	Stovyklavimas Vasarnamis	Savo paruoštas maistas Vieną kartą dienoje šiltas valgis	Keliavimas pėsčiomis. Sportas Ekskursijos automobiliu, traukiniu	Tinginiavimas Saulės vonios
Pardavėjos	Pajūris Vidutiniai kalnai Augšti kalnai Pietų kraštai	Stovyklavimas Vasarnamis	Savo paruoštas maistas Daug vaisių	Keliavimas pėsčiomis. Lengvas sportas Tinginiavimas Saulės vonios	Didelės ekskursijos Nuovargis
Namų šeimininkės	Pajūris Augšti kalnai	Pensijonas Viešbutis	Vieną kartą dienoje šiltas maistas Lengvi užkandžiai	Keliavimas pėsčiomis. Lengvas sportas	Tinginiavimas Vaziavimas mašina
Namų šeimininkės aptarnaujančios daug žmonių	Pajūris Vidutiniai kalnai Augšti kalnai Pietų kraštai	Pensijonas Viešbutis	Pilnas pensijono maistas	Tinginiavimas Saulės vonios Gulėjimas gryname ore	Didelės ekskursijos Nuovargis
Sunkaus darbo darbininkai dirbantieji lauke	Vidutiniai kalnai Pietų kraštai	Pensijonas Viešbutis	Pilnas pensijono maistas	Tinginiavimas Saulės vonios Trumpi pasivažinėjimai automob.	Didelės ekskursijos Nuovargis Girtavimas
Sunkaus darbo darbininkai, dirbą uždaraj patalpoj	Pajūris Augšti kalnai Pietų kraštai	Stovyklavimas Pensijonas Viešbutis	Pilnas pensijono maistas	Tinginiavimas Saulės vonios Mažos ekskursijos Žaidimai: šachmatai, kortos ir pan. gryname ore	Sėdėjimas kambaryje. Girtavimas Didelės ekskursijos
Darbininkai — lengvai dirbą	Pajūris Vidutiniai kalnai Augšti kalnai Pietų kraštai	Stovyklavimas Vasarnamis Pensijonas Viešbutis	Pilnas pensijono maistas	Keliavimas pėsčiomis. Trumpos kelionės automobiliu Saulės vonios	Sėdėjimas kambaryje. Girtavimas Tinginiavimas Žaidimai—kortos
Užsiėmimai reikalauja didelės koncentracijos	Vidutiniai kalnai Augšti kalnai	Stovyklavimas Vasarnamis Pensijonas Viešbutis	Viena kartą dienoje šiltas maistas Daug vaisių Lengvi užkandžiai	Keliavimas pėsčiomis. Trumpos kelionės Sportas.	Vaziavimas automobiliu Tinginiavimas Žaidimai reikalauja susikonzentravimo
Vadovaujantys darbovietėse — menageriai	Pajūris Vidutiniai kalnai Augšti kalnai	Stovyklavimas Vasarnamis	Viena kartą į dieną šiltas maistas Daug vaisių Lengvi užkandžiai	Keliavimas pėsčiomis. Lengvas sportas Žuvavimas	Tinginiavimas Vaziavimas automobiliu Saulės vonios Žaidimai—kortos Pasyvus sportas
Sveikatos stovis: Silpni nervai Nuovargis	Vidutiniai kalnai Pietų kraštai	Stovyklavimas Vasarnamis	Daug lengvo maisto Vaisiai	Lengvos kelionės Sportas	Keliavimas pėsčiomis. Saulės vonios
Sirdies ligos	Vidutiniai kalnai	Pensijonas Viešbutis	Dieta Įvairus maistas	Keliavimas pėsčiomis. Tinginiavimas	Didelės ekskursijos Nuovargis
Reumatas	Vidutiniai kalnai Augšti kalnai Pietų kraštai	Pensijonas Viešbutis Vasarnamis	Įvairus maistas	Keliavimas pėsčiomis. Lengvas sportas	Nuovargis Gulėjimas ant žemės

Madų • ir grožio pasaulis

Veda IRENA KAIRIENĖ

Kaip rengti mažas mergaites

Neabejotinai, jūsų mažos dukrelės yra reikalingos patarimo ir vadovavimo jų "madų problemose". Kiekviena mergaitė turi savo individualią spalvą, veido formą, figūrą, savo gerąsias puses ir netobulumus. Motina turėtų būt tas pirmasis patarėjas, kas geriausiai jos dukrelei tinka ir kas atmetina. Vaikų madų kūrėja Helen Lee sako: "Man patinka, kai mažos mergaitės rengiamos rūpestingai ir su skoniu, bet neperkrautai ir nedaro įspūdžio, kad rūbai jų svarbiausias gyvenimo rūpestis. Pirmiausia galvokit apie savo dukterį kaip galima objektyviau. Traktuokite ją kaip mažą augantį individą. Išskirkite jos geriausius ypatumus, pasirinkite jai geriausiai tinkančias spalvas ir neužmirškite jos trūkumų."

Paprastumas — svarbiausias motyvas mažųjų madose. Vaikų rūbuose turėtų atsispausti vaikystės dvasia — linksmos spalvos, išradingi papuošimai ir, svarbiausia, papr. linija. Kuo mažiau mezginių, "kvalbonėlių", nes vaikus labai lengva perpuošti. Vengti didelių kaspinų, kuriuos lengva valgant pamerkti į sriubą, vengti per placių rankovių, perdėtų siuvinėjimų. Tai sudaro vaikams suaugusių įspūdį. Žinoma, tokie maži priedeliai kaip batis to žiurstelis ar bryliuota kepuraitė visada atrodo savo vietoje. Jie ir puošnūs ir praktiški.

Gražu, kai mažos mergytės turi natūraliai garbanotus plaukus. Bet ir tiesūs plaukučiai graži, jei jie tvarkingai sušukuoti ir švarūs. Nereikia per daug anksti pradėti vaikų garbinuoti. Leidžiant vaikus į mokyklą, kaip tik nereikėtų komplikuoti plaukų sutvarkymo. Jie turėtų būti tvarkomi kuo paprasčiau, kad mergaitė neturėtų lietašarų dėl išsileidusios garbanėlės.

Mokykliniai rūbai turėtų būti geresnės medžiagos, kad labai nesiglamžytų, bet paprasto pasiuvimo. Ideali žiema megstinėliai ir sijonukai arba tunikos. Iš tunikų neišsipeša palaidinukės. Geriausiai apsirengusi ta mergytė, kurios suknelė ne permaža, ne per didelė jos ūgiui, kurios siūlės neišsileidusios, sagutės susiūtos, kojinautės švarios ir batukai nublizgęti.

Perkant apsiaustėlius mokyklai, reikėtų prisilaikyti tamsesnių ar maišytų spalvų medžiagų (tweed). Jie daug praktiškesni negu šviesūs. Megztos vilnonės kepurėlės, surišamos po smakru pačios geriausios žiema. Pirštinautės turėtų būt perkamos kelios poros tos pačios rūšies, kad kai viena pame-

Vasarinis kostiumėlis jaunai mergei

tama, kita galėtų būt sunaudota. Taip pat ir kojinelės — geriausiai baltos, jos visur tinka, ir visos vienodos, tada nesumašomos poros.

Pagal Helen Lee, išleidžiant mergaitę į svečius, reikėtų laikytis taip pat paprastumo. Puošnesnė suknelė, bet tokia, kurioje vaikas galėtų laisvai

judėti būtų idealiausia. Būtinai plaukama. Visokie karoliai ir žiedai nepuošia mažų mergaičių, bet sudaro neužaugusių ponių vaizdą. Galbūt vienintelis primitinas papuošalas būtų lygi, paprasta auksinė, sidabrinė ar spalvota apyrankutė. Išėginės suknelės gali būt puošiamos didelėmis baltomis apikaklėmis, siuvinėtais kišenukais ar batistiniais žiursteliais.

Perkant mergaitėms rankinukus reikia žiūrėti, kad jie būtų patvaresnės medžiagos. Labai išpuošti rankinukai dažnai būna popieriniai ir subyra keliems lietaus lašams užkritus. Šitam krašte ir odos rankinukų galima gaut už prieinamą kainą.

Skrybėlaitės mažom mergaitėm geriausia puoštos kaspinais ir tokios, kurios gerai laikytųsi ant galvos. Kaspinus galima keisti ir tuo būdu priderinti prie kiekvienos suknelės. Visokios išraištos gėlės jauną veiduką tik pasensins.

Vengtina pirkt iškarpytus ir neįprastų spalvų batukus. Gražiausia ir patogiausia — rudi, geros rūšies pusbatukai mokyklai ir juodo lako ar balti bateliai su diržiukais — sekmdieniu. Taupyti ant vaikų batų negalima. Auganti koja turi būt visada patogiai apauta. Geriau mažiau porų — bet gerų batelių.

Baltinukai geriausia balto medvilninio "triko". Išėgai galima turėti vienas kitas kelnaites su mezginėliais ir mezziniuotą nailono apatinuką.

Jei jūsų mergytė šiek tiek kitokia, nei kiti jos amžiaus vaikai — rūpestingai parinkti rūbai gali jos trūkumus išlyginti. Pavyzdžiui, jei ji yra peraugsta ir perliesa savo amžiui — platus languoti sijonai ir palaidi megstiniai būtų jai tinkamiausi. Liesos mergaitės niekad neturėtų dėvėti siaurų sijonukų. Per storos mergaitės turėtų būt rengiamos tamsesnė spalvom ir "princess" kirpimo suknelė. Daug lengviau "storulių" problema išsprendžiama, jei mama moka pati siūti. Tada galima daug lengviau rūbelius pritaikyti.

• Šeimininkų kampelis

Veda BRONĖ PABEDINSKIENĖ

Braškių sriuba

2 svarus braškių nuvalyti, nuplauti per sietelį, užpilti 2 puodukus karšto vandens, pridėti cukraus pagal skonį ir $\frac{2}{3}$ puod. grietinės. Užkaitinti iki užvirimo, tik neduoti užvirti, atšaldyti ir valgyti su betkokiais džiovėšiais.

Braškių omletas

4 tryniai,
4 šaukštai cukraus,
 $\frac{1}{2}$ svaro braškių,
1 šaukštas likerio (mėgstamiausio).
Trynius ištrinti su cukrum, braškes pertrinti per sietelį. Viską gerai išmaišyti ir kepti kaip paprastą omletą.

Braškių gėrimas

Šviežios braškės, pienas, cukrus, vanilijos cukrus ir ledų gabaliukai.

Braškių imama pagal žmonių skaičių. Braškes nuvalyti, nuplauti, sutrinti į košę, užbarstyti cukrum pagal skonį ir duoti valandą pastovėti. Sudėti braškių košę į stiklines, maždaug 2-3 šaukštus (kas mėgsta galima ir daugiau), užpilti pienu, sumaišyti su vanilijos cukrum (galima imti ir kitą prieskonį), atsargiai išmaišyti, įmesti ledo gabaliuką ir tuojau gerti. Prie šio gėrimo galima duoti vaflių ar šiaip kokių sausainių.

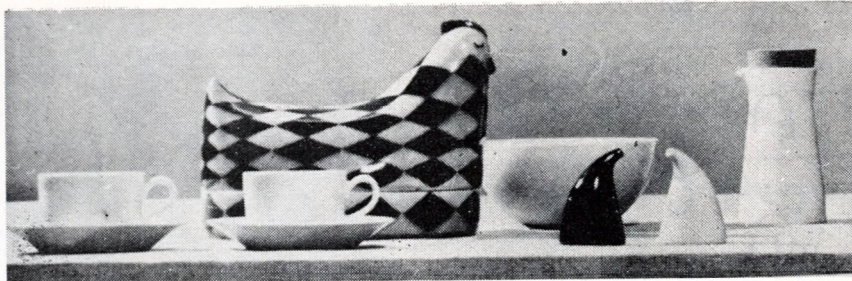
Pieno citronada

1 puodukas pieno,
 $\frac{1}{2}$ citrinos sunkos,
 $\frac{1}{2}$ apelsino sunkos,
 $\frac{1}{2}$ stikliuko vermuto,
 $\frac{1}{2}$ šaukštuko citrinos ir apelsino nutaruotos žievės.

Viską plaktuvu gerai išplakti, pridėti cukraus pagal skonį, gerai atšaldyti ir gerti.

Saldusis

4 valgomi šaukštai stiprios užplikytos kavos,
 $\frac{1}{2}$ svaro tarkuoto šokolado,
1 valgomas šaukštas romo arba romo ekstrakto,
5 kiaušinio tryniai,
5 kiaušinio baltymai.

Sumaišyti kavą su tarkuotu šokoladu supilti į puodą (double bailer), pridėti romą ir plaktus trynius. Kaitinti nuolat maišant, kol sutirštės. Nuimti nuo ugnies ir atšaldyti. Išplakti baltymus, sudėti į atšalusią masę ir padėti į šaldytuvą bent valandai laiko prieš valgant. Kas nebijo kalorijų, vietoj baltymų gali vartoti plaktą grietinėlę.

Kimštos kepenys

Kepenys turi būti viename gabale. Nuimti plėves nuo kepenų (versio ar jaučio), padaryti gilius pjūvius kepenyse, vienas nuo kito per pirštą, bet kad apačioje kepenys liktų sukibusios.

K a m š a l a s :

$\frac{1}{2}$ svaro smulkiai kapotų lašinių,
2 kiaušiniai,
2 riekutės pastovėjusios baltos duonos, išmirkytos piene ir gerai nuspaustos,
truputis druskos, pipirų, vienas smulkiai tarkuotas svogūnas.

Viską gerai sumaišyti ir prikimšti kepenų pjūvius. Surišti kepenis baltu siūlu, kad neišsiskleistų ir kepti nuolat laistant apie $\frac{1}{2}$ val. vidutinio karščio krosnyje.

Kopūstų salotai

1. 1 puod. tirštos grietinės,
3 šaukštai citrinos sunkos,
1 arbat. šaukštelis žalių kapotų svogūnėlių,
1 arbat. šaukšt. paruoštų garstyčių,
1 arbat. šaukšt. salerų sėklų,
1 arbat. šaukšt. cukraus,
1 arbat. šaukšt. druskos,
4 puod. pjaustytų šviežių kopūstų, truputis maltų pipirų.

Visus išvardintus dalykus, išskyrus kopūstus, sumaišyti ir gerai išplakti. Tuo padažu užpilti kopūstus ir lengvai išmaišyti.

2. 1 puod. majonezo,
 $\frac{1}{4}$ puod. prancūziško padažo,
1 arbat. šaukšt. druskos,
 $\frac{1}{2}$ puod. smulkiai pjaustytų salerų,
4 puod. pjaustytų kopūstų, truputis maltų pipirų.

Padaryti padažą, sudėti salėrus ir kopūstus ir lengvai išmaišyti.

K e l i p a j v a i r i n i m a i :

1. Į šiuos kopūstų salotus galima dėti 1 puod. nulupty ir stambiai supjaustytų pomidorų, $\frac{3}{4}$ puod. kapotų žalių svogūnėlių, $\frac{3}{4}$ puod. pjaustytų ridikėlių.

2. Pridėti $\frac{1}{2}$ puod. pjaustytų alyvų, 1 šaukštą kapotų svogūnėlių, $\frac{1}{2}$ puoduko pjaustyto gabaliukais ananaso, $\frac{1}{2}$ arbat. šaukšt. salerų sėklų.

3. Pridėti 1 puod. grūstų ananasų, $\frac{1}{2}$ puod. be sėklų vynuogių, $\frac{1}{4}$ puod. kapotų migdolų arba riešutų.

4. Pridėti 1 puod. pjaustytų virtų burokėlių, 1 puod. tarkuotų morkų, $\frac{1}{2}$ puod. ispaniško ar Bermudos svogūno.

5. Pridėti 4 nulupty ir supjaustytus tanžerinus.

6. 1 pokelis apelsininio desertui želatino — jello, 2 puod. karšto vandens. Išleisti želatino karštame vandenyje, ataušinti, kol pradės tirštėti, pridėti paruoštus kopūstus (kaip 2 pvz.), išmaišyti, supilti į formą arba į atskiras mažas formas, užšaldyti, kol sustings.

7. Nulupty gerai prinokusius persikus, padalinti į pusiukes ir pripildyti kopūstų salotais. Labai gardu.

Vištienos salotai

$\frac{1}{4}$ puod. vištienos buliono,
 $\frac{3}{4}$ puod. majonezo,
 $2\frac{1}{2}$ puod. virtos ar keptos smulkiai pjaustytos vištienos,
 $1\frac{1}{2}$ puod. pjaustytų salerų,
1 puod. kapotų riešutų,
 $\frac{1}{4}$ puod. smulkiai pjaustytų alyvų, druskos ir pipirų pagal skonį.

Į majonežą pilti po truputį bulioną ir po kiekvieno įpylimo gerai plakti, kad susijungtų į vieną masę. Į didelį dubenį sudėti pjaustytą vištieną, salėrus, riešutus, alyvas ir prieskonius, užpilti paruoštu majonežu ir lengvai išmaišyti. Pastatyti šaltai. Paimti didelius pomidorus, nulupty ir kiekvieną įpjauti taip, kad pasidarytų penki ar šeši lapai, bet apačioje būtų susijungę. Padėti pomidorą ant gražaus saloto lapo, ant pomodoro dėti vištienos mišinį, kiek norima ir viršų papuošti kimšta alyva ar kaip kitaip.

Vyšnių pyragas

$\frac{1}{2}$ svaro sviesto,
 $\frac{1}{2}$ svaro miltų,
 $\frac{1}{4}$ svaro cukarus,
 $\frac{1}{2}$ puod. nuvalytų ir sumaltų migdolų,
1 kiaušinis,
1 kiaušinio trynys, truputis malto cinamono ir maltų gvazdikų.

Visus išvardintus dalykus greitai sumaišyti į tešlą, kad sviestas neišsileistų tarp rankų ir pastatyti vienai valandai šaltai.

Vyšnių paimti tiek, kad apdengtų formoje visą tešlos viršų. Šaldant tešlą, paruošti vyšnias. Išimti iš vyšnių kaulus taip, kad jos nesusidraskytų.

Lietuviški liaudies moliniai indai

Kepimo formą ištepti riebalais ir išbarstyti baltos duonos sausainiais. Ištiesi tešlą formoje, pabarstyti cukrum ir apdėti nuvalytomis vyšniomis pjūviu į apačią vieną prie kitos. Kepti karštoje krosnyje prie 400 F., žiūrint, kad vienodai iš visų pusių apkeptų. Galima krosnyje formą sukinėti, jei iš kurios pusės blogiau kepa. Iškepus apibarstyti cukraus pudra.

Troškinta versiena

- 1 svaras versienos mėsos,
 - $\frac{1}{3}$ puod. miltų,
 - 2 arb. šaukšteliai druskos,
 - $\frac{1}{2}$ arb. šaukšt. pipirų,
 - $\frac{1}{3}$ puod. riebalų,
 - $\frac{1}{2}$ puod. kapotų svogūnų,
 - $\frac{1}{2}$ svaro makaronų,
 - 1 puod. pomidorų košės,
 - 1 arb. šaukšt. cukraus,
 - $\frac{1}{2}$ sv. makaronų.
- Vandens kiek reikia. Kas mėgsta — 1 skiltelę smulkiai kapoto česnakos.

Mėsą plonai supjaustyti, sumaišyti miltus, 1 šaukštuką druskos ir $\frac{1}{4}$ arb. šaukšt. pipirų. Supilti mišinį į storą popierinį maišą, sudėti mėsą ir gerai pakratyti, kad mėsa gerai apsvoliotų miltų mišinyje. Išleisti riebalus gilioje keptuvėje ir gerai apkepti mėsą iš visų pusių, pridėti kapotus svogūnus ir dar pakepinti kelias minutes, tada pridėti grybus, pomidorų košę, cukrų, likusią druską ir pipirus, uždengti ir troškinti, kol mėsa bus minkšta.

Užvirinti pasūdytą vandenį ir į verdantį sudėti makaronus. Virti neuždengta puode. Išvirus nusunkti per sieta, įdėti šaukštą sviesto ir valgyti su mėsa.

Tešlainiai su aguonomis

3 šaukštus sviesto, 1 kiaušinių, 4 šaukštus cukraus ištrinti iki baltumo. Pridėti $\frac{1}{2}$ puod. miltų, 1 citrinos nutarkuotą žievę ir 6 šaukštus grietinėlės. Suminkius gerai atšaldyti. Skardą ištepti sviestu, tešlą ant jos iškočioti, supjaustyti kvadratais ir taip palikti neatskyrus. Aptepti tešlą tryniu suplaktu su 1 šaukštu grietinėlės ir apibarstyti kapotais migdolais. Migdolų imti pagal norą. $\frac{1}{2}$ puoduko aguonų užpilti verdančiu vandeniu ir uždengus palikti, kad išbrinktų. Nupilti vandenį, gerai nusausinti sausu drobės gabalu, pridėti $\frac{1}{2}$ svaro cukraus ir 2 kiaušinius ir išmaišius apdėti paruošta tešla. Kepti vidutinio karščio krosnyje. Iškepus sulaužyti pagal įpročius.

Braškių ledai

- 2 kiaušiniai,
- $\frac{3}{4}$ puod. cukraus,
- 2 puod. kremui grietinėlės,
- $\frac{3}{5}$ puod. pieno,
- 1 arbat. šaukšt. vanilijos,
- 3 puod. braškių nuplautų ir nuvalytų.

Išplakti kiaušinius dideliame dubenyje, sudėti cukrų vis plakant supilti grietinėlę, pieną ir vaniliją. Geriausia plakti elektriniu plaktuvu. Sutrinti braškes — sutrintu turėtų būti $\frac{1}{2}$ puoduko uogų ir iš jų pasidariusios sunkos. Sutrintas braškes supilti į ištrintus kiaušinius, išmaišyti ir supilti į šaldymo indą (gera turėti specialų indą ledams, bet jo neturint, galima supilti į kubikais suskirstytą indą šaldyti vandeniu ir pastatyti į šalčiausią skyrių šaldytuve).

Krengelis

- 2 uncijos mielių,
- 4 puodukai pieno,
- $2\frac{1}{2}$ svaro miltų,
- $\frac{1}{2}$ svaro razinų,
- $\frac{1}{4}$ svaro migdolų,
- 1 citrina,
- $\frac{1}{2}$ svaro sviesto,
- 1 puodukas cukraus,
- 2 kiaušiniai,
- 1 arb. šaukštukas šafrano,
- 1 arb. šaukšt. rožių vandens.

Išleisti mieles šiltame piene, imaišyti 1 svarą miltų ir uždengus duoti pakilti šiltai pastačius apie 1 val. Išplauti razinkas, nuvalyti migdolus, nutarkuoti citrinos žievę. Kai tešla pakils, vėl ją suspausti ir duoti antrą kartą pakilti. Ištrinti sviestą, cukrų, 2 trynius, citrinos žievę ir vieną baltymą iki baltumo, sudėti pakilusią tešlą ir likusius miltus. Šafraną praskiesti ketvirčiu puoduko vandens ir supilti į tešlą. Gerai tešlą išminkyti. Duoti dar kiek pakilti. Padaryti krengelio formą ant išteptos skardos maždaug $1\frac{1}{2}$ colio storumo ir duoti pakilti apie $\frac{1}{2}$ - 1 val. Aptepti likusiu truputį paplaktu baltymu ir apdėti per pusę perskeltais migdolais. Kepti $\frac{3}{4}$ val. prie 350 F.

ŽURNALUI AUKOJO

- KLK Mot. dr-jos Montrealio sk. \$15
- Montevideo Kat. Mot. dr-ja, Urugvajus \$10
- Tėvas A. Bernatonis, Vokietijos Sielovada \$10
- Jasutienė, Worcester, Mass. \$2
- Po \$1 aukoko: Bukaveckienė J., Česaitienė T., Lapienė K., Lesevičiūtė B., Norkienė M. (visos iš Čikagos); Neveauskienė V., Detroit, Mich., Rajeckienė Z., New London, Conn., Sandargienė A., N. Royalton, Ohio, Vaičaitienė G., Chicago, Ill., Žiedonienė S., Cleveland, Ohio, Žemgulienė L. Chicago, Ill.

GARBĖS PRENUMERATOS

Augulienė T., Paterson, N.J., Balčytienė M., Beleskienė B., Briedienė B. (visos iš Čikagos), Budninkienė J., Hamilton, Ont., Bujokienė B., Winnipeg, Man., Giedraitienė K., Hamilton, Ont., Ivanauskienė T., Detroit, Mich., Jankauskienė S., Brooklyn, N.Y., Jasinevičienė S., Chicago, Ill., Juškienė L., Kenosha, Visc., Jautokaitė S., Chicago, Ill., Kazickienė A., New Rochelle, N.Y., Kondrotienė E., Quaker Hill, Conn., Kriaunienė E., Brecksville, Oh., Kriščiokaitienė L., Hartford, Conn., Liutimienė S., Toronto, Ont., Mickevičienė M., Aylmer, Ont., Narkevičienė V., Los Angeles, Calif., Pelk G., Racine Visc., Petrušaitienė M., Hamilton, Ont., Plaušaitienė M., Brockton, Mass., Puškorūtė A., Cleveland, Ohio, Razmienė E., Wilmington, Ill., Rozinskienė P., Detroit, Mich., Rudienė M., Blue Island, Ill., Skaržinskienė M., Sault Ste. Marie, Ont., Saulynienė V., Baltimore Md., Skrinska B., Willoughby, Ohio., Stankaitienė I., Cleveland, Ohio., Stonkienė A., Chicago, Ill., Sukaitienė S., Hamilton, Ont., Svetulevičienė O., Toronto, Ont., Talalaitė E., Montreal, Que., Tomkevičiūtė V., Brooklyn, N.Y., Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Vainauskienė E., Brooklyn, N.Y., Vaitienė A., Cleveland, Ohio, Valavičienė V., Chicago, Ill., Verbylienė G., Montreal, Que., Vinclovičienė I., Cleveland, Ohio, Vindašienė E., Straffordville, Ont., Vitkuvienė A., Hartford, Conn., Žičkuvienė A., Chicago, Ill., Žukienė A., Woodhaven, N.Y.

• Laiškai

D. Gerb. Redaktore,

Garbė leidėjoms ir Jums, kad suprastote svarbiausią šių dienų uždavinį — šeimos ir joje augančių mažųjų auklėjimo problemų nagrinėjimą. Negana būtų pasakyti nagrinėjimą, bet nagrinėjimą tų problemų naujoje šviesoje.

Tebūnie man leista tarti, jog tai yra pats svarbiausias moterų veiklos laukas. Šiandieninė moteris yra perdaug toli nuklydusi nuo savo pagrindinio tikslo — šeimos židinio. Ji kovoja už savo teises — už savo —, ji kovoja už lygybę su vyrais visais frontais — ne tik už lygybę, bet už pirmavimą. Tačiau ji ne tik nekovoja, bet ir nesirūpina motinystės teisių apsaugojimu. Ji nekovoja už savo palikuonių - vaikų dvasinį gerbūvį. Ji nekovoja už jų normalaus vystymosi teisių apsaugojimą. Ji nekovoja už tuos, kurie kurs "laikus". Laikai yra tokie, kokie yra žmonės, o žmonės yra tokie, kokias vystymosi sąlygas turėjo kūdikiai ir vaikai. Tai ne mitas, o tikrovė, kad žmogaus gyvenimas susiformuoja pirmame šešmetyje — iš kurių svarbiausi pirmieji dveji metai. Kat. moterų pagrindinis tikslas turėtų būti kovoti už moters - motinos samonėjimą. Tarp viliojančių blizgučių išmokime atskirti tikrąją brangenybę. O suradusios ją, kaip tas evangelijos pirklys, parduokime viską, kad galėtume ją įsigyti. Krikščioniškosios religijos kulte niekas nestovi augščiau už moterį - motiną MARIJĄ. Moteris - motina neša arba palaimą arba pražūtį žmonijai. Jieva, siekdama uždrausto vaisiaus, užtraukė prakeikimą. Marija, samoningai supratusi ir įvykdžiusi moteriai skirtą uždavinį, prakeikimą prašalino. Ar kas nori tikėti, ar ne, bet faktas lieka faktas, kad šių dienų moteris yra pasi-nešusi Jievos pramintais takais, ir todėl žmonijai, nežiūrint jos civilizacinio iškilimo, artinasi žlugimo pavojus. Neklyskime manydami, kad medžiaginė civilizacija neša nužmogėjimą ir pražūtį. Ne! Tai moterys - motinos, kurios išslydo iš savo prigimtinės orbitos kelio. Gamta yra negailestinga ir ji žiauriai kersija už kiekvieną netvarką ir jos dėsningumo ardymą. Negriaukime Dievo planų, bet rūpestingai sukime ratą atgal, rodydamos motinai jos pašaukimo didybę ir prakilnybę. Kovokime pirmoje eilėje už tą, kuris dar nepajėgia ne tik kovoti, bet ir žodį tarti už savo vystymosi teisių neliečiamumą. Kilnesnės profesijos už motinystę nėra, bet prakilnumas glūdi ne gimdyje ir ne auginime, o sugebėjime auklėti, tai reiškia, kad Dievo įkvėptoji dvasia galėtų kuo tobuliausiai įsikūnyti.

Su geriausiais linkėjimais

D. Petrutytė

Papildymas: J. Narūnės — "Gintarėlė" — "Ambarita" finansavo keli Liet. moterų atstovybės skyriai. Ją platina ir ateina su talka taip pat keletas Atstovybių skyrių.